Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47 ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 112 (13.068).
15 МАЙ 1965 ЙИЛ
ШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

ЗАМОНДОШИМИЗ, ИЖОДИМИЗНИ СИЗГА БАҒИШЛАЙМИЗ!

УЗБЕКИСТОН РАССОМЛАРИНИНГ VIII СЪЕЗДИ

14 майда республика пойтахтида Узбекистон рассомларининг VIII съезди очилди.

Москва ва мамлакатимиздаги қардош республикалар рассомларининг вакиллари ўз ҳамкасабаларининг съездига меҳмон бўлиб келишди. Улар орасида СССР Рассомлар союзининг секретарлари А. Аллахвердьянц, И. Қиличев, К. Телжанов, СССР Тасвирий санъат академиясининг корреспондент аъзоси Б. Веймарн, қирғизистонлик меҳмон У. Усубалиев, туркманистонлик меҳмон Ж. Жумадурдилар ҳам бор.

КПСС ленинчи Марказий Комитетининг Президиуми давомли қарсаклар остида съезднинг фахрий президиумига сайланди.

Республика Рассомлар союзи правлениесининг раиси И. Икромов Рассомлар союзининг VII ва VIII съезд ўртасидаги даврда қилган ижодий ишларининг якунлари ва Совет ҳокимиятининг 50 йиллиги ҳамда В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига тайёргарлик соҳасидаги вазифалар тўғрисида доклад қилди.

Съезд қатнашчилари Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг республика рассомлари VIII съездига табрикномасини қарсаклар билан кутиб олдилар. Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов бу табрикномани ўқиб берди.

Республика Бадиий фонди правлениесининг раиси Л. Абдуллаев ўтган ва ҳозирги съезд ўртасидаги даврда шу фонднинг ижодий-ишлаб чиқариш фаолияти якунлари тўғрисида доклад қилди.

Ревизия комиссиясининг раиси Р. Левицкий съездга ревизия комиссиясининг иши ҳақида ахборот берди.

Докладлардан кейин музокаралар бошланди.

14 майдаги музокараларда А. Аллахвердьянц, санъатшунослик фанлари доктори Л. Рекпель, Б. Веймарн, Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондонининг ўринбосари генерал-лейтенант Л. И. Бауков, Узбекистон ССР маданият министрининг ўринбосари Х. Абдусаматов, санъатшунос А. Умаров, рассом Р. Тимуров, К. Телжонов, Узбекистон ССР Министрлар Совети Матбуот давлат комитети раисининг ўринбосари З. Йўлдошев, республика халқ рассоми М. Раҳимов, И. Қиличев, ангренлик кавалоотбэйшик М. Пиримқулов, ҳайкалтарош, Қ. Салоҳиддинов ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Съезднинг ишида КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Узбекистон Компартияси Марказий Комитети Президиумининг аъзолари Р. Қурбонов. В. Г. Ломоносов, Е. С. Насриддинова, Узбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. О. Азимов қатнашмоқдалар.

Съезд ўз ишини давом эттирмоқда. (УзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН РАССОМЛАРИНИНГ САККИЗИНЧИ СЪЕЗДИГА

Азиз ўртоқлар!

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети Ўзбекистон рассомлари саккизинчи съездининг делегатларини қизғин табриклайди.

Сизларнинг съездингиз ажойиб замонда — коммунизм қурилиши кенг авж олдирилиб, жамият маънавий кучларининг улкан бойлиги айниқса тўла рўёбга чиқарилаётган ва бадиий ижодкорлик тобора катта роль ўйнаётган даврда ўтмоқда. Совет кишиларини коммунистик идеаллар руҳида тарбиялаш — ҳозирги вақтда идеология ишининг бош вазифаларидан биридир.

Тасвирий санъат халқни коммунистик руҳда тарбиялашнинг, омма бадиий маданиятини оширишнинг муҳим воситаларидан бири ҳисобланади. Ҳозирги вақтда совет санъатининг эстетик арсеналини янгилаш ва бойитиш жараёни актив тус олди, совет санъатининг халқ билан алоқалари тобора мустаҳкамланиб бормоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети умуман олганда республика санъати тўғри йўлдан бораётганлигини мамнуният билан қайд қилади. Бизнинг рассомларимиз замонавий темаларга тағин ҳам астойдилроқ мурожаат қиладиган, давримизнинг янги, чинакам коммунистик ҳодисаларини ёрқинроқ ва ранг-барангроқ кўрсатиб берадиган бўлиб қолишди. Ўзбекистон тасвирий санъатининг арбоблари ижтимоий тараққиётнинг етакчи тенденцияларини бадиий ижодкорликда чуқурроқ ифодалайдиган, коммунизм қурилаётган давр кишисининг буюк маънавий бойлигини очиб берадиган бўлиб қолишди.

Ҳисобот даврида Ўзбекистон Рассомлар союзи рассомларнинг ижодий маҳоратларини ошириш, уларнинг сафларига талантли ёшлар орасидан тасвирий санъатнинг янги-янги усталарини жалб этиш соҳасида катта иш қилди.

Коммунистик партия кўп миллатли совет тасвирий санъатининг барча арбобларини янги бадиий муваффақиятларга, ғоявийлик ва маҳорат учун курашда янги баланд чўққиларга, санъатнинг халқ турмуши билан жуда яқин алоқаларини янада кенгайтириш ва мустаҳкамлашга чорламоқда.

Совет Ўзбекистонининг тасвирий санъатини янада ривожлантириш манфаатлари рассомлардан ҳаётга тағин ҳам кўпроқ жонбозлик билан аралашишни, янги реалистик йўллар ва формаларни, бадиий ифоданинг янги воситаларини астойдил излашни талаб қилмоқда.

Халқ рассомлардан замонамиз тўғрисида, жамиятимизнинг коммунизм сари олға қилаётган ҳаракатини ёрқин, ишонарли ва таъсирчан этиб тасвирлаб берадиган илҳомбахш асарлар яратишни кутмоқда.

Бадиий ижодкорлигимизнинг ҳали ҳам орқада қолиб келаётган оммавий турлари ва соҳаларини кескин равишда кўтариш зарурият бўлиб етилди. Ўзбекистон рассомларининг саноат ва турмуш эстетикаси соҳасида, шаҳарлар, қишлоқлар ва уй-жойларни безашда ҳормай-толмай ишлашлари лозим бўлиб турибди. Чинакам гўзаллик кишиларнинг турмушига кун сайин сингиб бориши, уларнинг меҳнатига илҳом бериши, ҳаётимизни тағин ҳам қувончли ва кўркам қилиб юбориши лозим.

Республика Рассомлар союзи тасвирий санъатнинг юксак коммунистик ғоявийлиги учун тинмай курашмоғи, барча рассомларни ва аввало ижодкор ёшларни тарбиялаш ҳамда уларнинг профессионал маҳоратини ошириш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилмоғи керак.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети республика рассомларининг саккизинчи съезди муваффақиятли ўтишини тилайди ҳамда республика рассомлари ўзларининг бутун талантларини ажойиб совет воқелигимизнинг улуғворлигини ва гўзаллигини халқчиллик ва партиявийлик позицияларидан туриб ҳаққоний ва ёрқин акс эттирадиган асарлар яратиш учун сарф қиладилар, бундан буён ҳам халққа, ленинчи партиямизнинг улуғ ишига садоқат билан хизмат қила берадилар, деб қатъий ишонч билдиради.

УЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ.

ТОШКЕНТ. 1965 йил 14 май. Узбекистон рассомлари VIII съезди. Суратда съезд қатнашчилари — Леонид Травялко (Узбекистон Архитекторлар союзи правлениеси раисининг ўринбосари), Ашот Аллахвердьянц (СССР Рассомлар союзининг секретари), Канафи Телжонов ва ўзбекистонлик рассомлар — Абдулҳақ Абдуллаев, Аганес Татевосян, Александр Кривонос ўртоқлар.

А. Палехов фотоси.

ҲИНДИСТОН ЭЛЧИХОНАСИДА ЗИЁФАТ

Ҳиндистон бош министри Лаъл Баҳодир Шастри 13 майда Ҳиндистон элчихонасида зиёфат берди.

Зиёфатда совет томонидан А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин ва бошқалар бор эди.

Ҳиндистон томонидан ташқи ишлар министри Сваран Сингх, миллий планлаштириш комиссияси раисининг ўринбосари Ашока Мехта ва бошқалар ҳозир бўлдилар.

Лаъл Баҳодир Шастри меҳмонларга қарата нутқ сўзлади. Шундан кейин СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин нутқ сўзлади.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ Л. Б. ШАСТРИ БИЛАН УЧРАШДИ

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежнев 14 майда Ҳиндистон бош министри Лаъл Баҳодир Шастри билан учрашди.

Л. И. Брежнев билан Л. Б. Шастри дўстона суҳбат вақтида бир-бирларини қизиқтирувчи масалалар юзасидан фикрлашиб олдилар. (ТАСС).

ИЛҒОРЛАР СОЯСИДА...

Ер бағрига ташланган чигит униб чиққанига бир ойдан ошди. Кунлар исиб, ҳарорат кўтарилган сари ғўза яйраб ўсмоқда, ерга чуқурроқ томир ёзяпти, деҳқоннинг кўзини қувонтиряпти.

«Меҳнат-роҳат» колхозини «Жарқўрғоннинг жамоли» дейишади. Бу бежиз эмас. Мазкур хўжаликнинг Сурхон дарёсининг икки қирғоғи бўйлаб ястаниб ётган қарийб 2,5 минг гектар ерида ғўзалар барқ уриб ўсмоқда. Колхознинг қайси бригадасига борманг, пайкалларда узунасига ва кўндалангига сузаётган универсалларни, улкан-улкан карталарга оби-ҳаёт тараётган миришкор сувчиларнинг самарали ишларини кўриб қувонасиз.

Колхознинг ўртоқ П. Раҳмонов бошлиқ бригадаси ғўза парваришида пешқадамликни эгаллаб келмоқда. Бу ерда ғўза иккинчи культивациядан чиқарилаётир. Серавж ниҳоллар шоналаш олдида. Бригадир биз билан суҳбатда июнь ойининг дастлабки ўн кунлигига қадар ғўзаларни ёппасига шоналатиб, гулга киритиш ниятида фидокорона меҳнат қилинаётгани, бу йил гектаридан 40 центнердан ҳосил кўтариш кўзда тутилаётганини айтади. Бригада аъзолари чиндан ҳам ўз сўзларининг устидан чиқиш учун жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилаётирлар.

Бу йил район хўжаликлари улкан марраларни кўзламоқдалар. Ўн минг гектар майдонга чигит квадрат-уялаб экилди. Ана шу ерларда ғўза механизация воситасида парвариш қилиняпти. Ҳозирданоқ қарийб 9 минг гектар майдондаги ўсимлик машина теримига мослаб парвариш қилиняпти. КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларидан руҳланган район пахтакорлари меҳнат ғайратини кун сайин оширадилар. Илгари заиф ҳисобланган «Партия XXII съезди» колхози далаларида бўлганимизда колхозчиларнинг баланд руҳ ва кўтаринкилик билан меҳнат қилаётганликларини аниқ ҳис этдик. Барча бригадаларда ғўзалар серавж, ўсимлик агротехника қоидаларига кўра парвариш қилинмоқда.

Жарқўрғон райони пахтакорлари ҳам етти йилликнинг сўнгги йилида ғайрат ва ташаббус билан меҳнат қилаётганликларини айтиб ўтиш керак. Пахтакорлар 15,6 минг гектар майдонда чигитни апрель ойидаёқ тўла ундириб олган эдилар. Ҳозир барча хўжаликлар далаларида дастлабки парвариш сифатли тугалланди. Аксарий хўжаликларда иккинчи парвариш авж олиб кетди. Сариосиё районидаги «Коммунизм», Ленин номли, «Ленинград» колхозларида ҳам ғўза парвариши уюшқоқлик билан ўтказилаётганлиги кишини мамнун этади.

Бироқ, областнинг ҳамма районларидаги хўжаликларда ҳам иш юқоридагидек бораётир, деб бўлмайди. Шу кунга қадар область бўйича 106 минг гектар майдондан эндигина 65-70 минг гектарда чигит тўла ундириб олинди, холос. Термиз ва Шеробод районларидаги колхозларнинг кўпчилик майдонларида уруғ ҳалигача тўла ундириб олингани йўқ. Шунга қарамай, суғориш ишлари ҳам кўнгилдагидек уюштирилмаяпти.

Термиз районида (район партия комитетининг секретари Х. Хўжақов, райижроком раиси Х. Болтаев ўртоқлар) 17 минг 800 гектар майдондан 4 минг гектарга яқин ерда шу кунга қадар чигит текис ундириб олингани йўқ. Чигит униб чиққан жойларда эса ғўза парвариши ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Район хўжаликларида мавжуд техникадан ёмон фойдаланилмоқда. Ленин номли колхозда 17 та чопиқ тракторидан 7 тасига, Жданов номли колхозда 30 та чопиқ тракторидан 14 тасига ҳатто культиваторлар ҳам тиркалмаган. Куйбишев номли, Карл Маркс номли колхозларда эса культивация, суғориш ва озиқлантириш ишларининг суръати жуда суст, сифати эса ҳаддан ташқари паст. Шу қизғин кунларда район бўйича юзга яқин чопиқ тракторлари ҳамон ишлатилмаётганини нима билан изоҳлаш мумкин?

«Таллимарон» совхозида янада ачинарлироқ манзаралар кўзга ташланади. Бу хўжаликдаги аксарий бўлим ва бригадаларда тракторларга тиркалган культиваторларнинг ишчи органлари нотўғри ўрнатилган. Оқибатда, ғўза ўта сифатсиз парвариш қилинаётир.

Шеробод районида ҳам ғўза парвариши суст бормоқда. Бу ерда қатор ораларини дастлабки культивация қилиш плани эди 26 процент бажарилди. Кўпгина майдонларда ғўзани ёвзойи ўт ўраб олган. Қатор оралари юмшатилмаётганлиги сабабли ғўзалар яхши ривожланмаяпти. Фактлар «Янгиобод» совхозида дала ишлари сифати билан раҳбарлар жиддий қизиқмаётганлигини кўрсатиб турибди. Бу ерда культивация ғоят сифатсиз ўтказилаётир. Совхоз раҳбарлари (директори ўртоқ Ш. Қувондиқов) фақат сон кетидан қувиб, иш сифатига эътибор беришмайди. Сифатсиз бажарилган иш ҳам қабул қилиб олинаверади.

Райондаги айрим хўжаликларда бепарволик, ўзибўларчилик кайфияти ҳукм сурмоқда. Баъзи колхозларда меҳнатга яроқли кишиларнинг каттагина қисми сабабсиз равишда дала ишларига қатнашмаётирлар. Масалан, ўртоқ Т. Муродов раислик қилаётган Киров номли колхозда колхозчиларнинг бир қисми ғўза парваришида иштирок этмаётганлиги фикримизнинг далилидир. Худди шундай фактлар Ленин номли ва «Партия XXII съезди» колхозларида ҳам содир бўлмоқда. Шунга қарамасдан район раҳбарлари (райком секретари Э. Муҳаммадиев, райижроком раиси Х. Холиқов ўртоқлар) бунга барҳам бериш юзасидан таъсирли чоралар кўрмаётирлар. Улар илғорлар соясида яширениб ётишга кўникиб қолаётганга ўхшайдилар.

Шу нарса ачинарлики, область хўжаликларида жуда кўп техника воситаларидан сабабсиз равишда фойдаланилмаётир. 600 дан ортиқроқ чопиқ тракторлари асоссиз равишда ғўза парваришига сафарбар этилмай келинмоқда. Шўрчи районида 556 чопиқ тракторидан 238 таси, Денов районида 492 трактордан 190 таси шу кунга қадар далаларга чиқарилмаган.

Ҳосил тақдири ҳал қилинаётган ҳозирги масъулиятли дамларда ҳар бир соатдан унумли фойдаланиш, барча куч ва техника воситаларини ишга солиб, ғўза парваришини бутун чоралар билан кучайтириш талаб этилади. Далада ишлаётганлар учун зарур шарт-шароитларни яратиб бериш хўжалик раҳбарларининг диққат-эътиборида бўлмоғи керак. Шундагина дала ишлари суръати кўтарилади, сифати яхшиланади.

А. ХАЛИЛОВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Пахта далаларида

ТОШКЕНТ. 1-«Далварзин» совхозининг ишчилари чигит экишни муваффақиятли тамомлаган эдилар. Ҳозиргача 4150 гектар майдоннинг 4 минг гектардан зиёдроғида чигит қийғос униб чиққан. Ғўза парваришини барвақт бошлаб юборган азамат пахтакорлар сув талаб қиладиган майдонлардаги ғўзаларни суғоришга киришдилар. Улар қолган майдонлардаги чигитни ҳам тезроқ ундириб олишга ҳаракат қилишяпти.

М. ОЛТМИШОВ.

●

СИРДАРЁ. Сирдарё районидаги «Ленинград» колхози далаларида ижодий меҳнат булоқдек қайнамоқда. Бу йил гектаридан 42 центнердан «оқ олтин» топширишга аҳд қилган ўртоқ Нина Баҳовуддинова бошлиқ бригадада биринчи комплекс парвариш тугалланди. Колхознинг бошқа бригада ва звеноларида ҳам дастлабки культивация тугалланай деб қолди.

А. ҚУРБОНОВ.

●

ФАРҒОНА. Узбекистон районидаги «Узбекистон» колхозида ғўза парвариши уюшқоқлик билан ўтказилмоқда. О. Каримов, С. Нурматов ҳамда С. Худойқулов ўртоқлар бошлиқ илғор бригадаларда биринчи парвариш эрта-индин тугалланади. Колхозда яганалаш ҳам қизғин боряпти.

Т. ЮСУПОВ.

●

АНДИЖОН. Ленин районидаги Қуйбишев номли ҳамда Энгельс номли колхозларда ҳар туп ғўза меҳр-муҳаббат билан парвариш қилинмоқда. Куйбишев номли колхознинг У. Қўшпўлатов, С. Холмирзаев, Ш. Нурматов сингари механизаторлари ғўза қатор ораларини сифатли культивация қилиб, бошқаларга ўрнак кўрсатишяпти.

Т. ЖЎРАЕВ.
Т. АШУРОВ.

●

СУРХОНДАРЁ. Жарқўрғон районидаги «Қизил октябрь» колхозида ғўза парвариши жадал суръатлар билан давом эттирилмоқда. Ж. Мингноров, А. Даминов, Қ. Мусулмонов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда биринчи парвариш тугалланди.

И. БУРИЕВ.
С. МИРЗАЕВ.

Ирригация қурилишларида

ТУЯМЎЙИН КАНАЛИ

Амударёнинг кумуш ранг кокиллари тобора кўпайиб қишлоқ хўжалигимизнинг гуркираб ривожланишига борган сайин кўпроқ хизмат қиляпти. Хоразм ирригаторлари бу дарёнинг қуйи оқимида янги-янги шоҳобчалар бунёд этаётирлар. Яқиндагина Тошсоқа ва Қиличбой гидроузеллари фойдаланишга топширилди.

Дарёнинг қуйи қисмида землесослар ва экскаваторлар яна гуриллаб ишлай бошлади. «Туямуюнстрой» трестига қарашли Хоразм ва Питнак қурилиш-монтаж бошқармасининг механизаторлари дарёнинг янги шохобчаларини бунёд этиш учун мусобақани кучайтириб юбордилар. Матниёз Иброҳимов бошлиқ земснарядчилар бригадасининг аъзолари дарё қирғоқларидан минглаб кубометр тупроқни суриб ташламоқдалар. Бригада азаматлари янги канал бошланадиган трассанинг дастлабки кубометр тупроқларини суриб чиқардилар.

Урта Осиёнинг буюк сув манбаи — Амударёнинг қуйи қисмида мамлакатимизда энг йирик Туямўйин суғориш шохобчаси қурилишидаги ҳозирги манзара ана шундай. Бу канал реконструкция қилинаётган республикалараро Тошсоқа каналига ҳар секундда 500 кубометр сув етказиб беради. Бу эса Хоразм области ва Тошовуз группа районларидаги пахта далалари ҳамда боғ-роғлар шу вақтгача олаётганидан икки ҳисса кўпроқдир. Янги суғориш шохобчаси республикамизда энг йирик сув артерияларидан бири бўлиб қолади. Ҳатто Катта Фарғона канали, Қорақум канали ҳам шунчалик кўп сув етказиб бера олмайди.

«Туямуюнстрой» трестининг гидромеханизаторлари 2-2,5 йил мобайнида 18 километр узунликдаги ана шу янги канал ўзанидан қарийб 10 миллион кубометр тупроқ қазиб чиқаришга бел боғладилар. Шундан 3 миллион кубометри қаттиқ тоғ жинсларидир. Туямўйин сув омбори қуриб битказилгач, янги улкан канал Хоразм областидаги барча суғориш системалари ҳозир узатаётган сувдан ҳам ортиқроқ об-ҳаёт етказиб бера олади.

Ҳозир областда ҳар гектар суғориладиган ерга 65 метр суғориш шохобчаси тўғри келади. Бу эса белгиланганига нисбатан 25 метр ортиқдир. Хизмат қилиб турган барча суғориш системалари ўрнига битта йирик ва узун суғориш тармоғи вужудга келтирилгач, гектар бошига тўғри келадиган шохобчалар мўлжаллаги миқдорга тенг бўлиб қолади. Бунинг натижасида пахта ва бошқа экин майдонлари анча кенгаяди.

КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларини амалга ошириш учун ғайрат камарини белга боғлаган Хоразм ирригаторлари, гидромеханизаторлари ва сув иншоотларини барпо этаётган қурувчилар областда суғориш ишларини яхшилашнинг яқин 5 йилга мўлжалланган перспектив планини ишлаб чиқдилар. Перспектив планда 300 дан ортиқ гидротехника иншоотлари барпо этиш кўзда тутилган. Бу иншоотлар 550 минг гектар ерни суғоришга, шу жумладан 162 минг гектар ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга, янгидан очиладиган ерларни суғоришга имкон беради.

Область деҳқончилигини ривожлантиришнинг янги имкониятларини очиб берадиган ана шу режаларни бажариш соҳасида дастлабки қадамлар ташланди. Биринчи навбатда бош сув тақсимлаш иншооти ҳам бўлган Туямўйин каналини қуриб тугаллаш кўзда тутилади. Канал 1967 йилда фойдаланишга топширилади. «Туямуюнстрой» тресги ва Хоразм область суғориш системалари бошқармасининг қурилиш-монтаж ташкилотлари ҳамда механизаторлари узоқни кўзлаб иш қилмоқдалар. Каналдан ҳозиргига қараганда икки ҳисса кўп сув олиш лозим. Бунинг учун гидромеханизаторлар фойдаланилаётган республикалараро Тошсоқа каналини ҳам кенгайтириш ва чуқурлаштиришга киришдилар. Ана шу каналнинг суви тараладиган Шовот, Полвон, Ғазавот тармоқлари ҳам кенгайтириляпти ва чуқурлаштириляпти. 9 та землесос бетиним ишлаб турибди. Улар шу йилнинг ўзида 1,2 миллион кубометр тупроқ қазиб чиқардилар.

— Партиямиз Марказий Комитетининг март Пленуми, — дейди «Туямуюнстрой» трестининг бош инженери А. Иниелев, — коллектор-зовур тармоқларини қурмасдан туриб суғориш шохобчаларини қуришни мақсадга мувофиқ эмас, деб топди. Мирзачўл ирригаторлари тажрибасига амал қилиб, Хоразм мелиораторлари областда биринчи бўлиб 4 минг километр узунликда ёпиқ горизонтал зовурлар, юзлаб километр янги коллекторлар барпо қиладилар. Хоразм қурилиш-монтаж бошқармасининг гидромеханизаторлари шу йилнинг ўзида 35 километрли Ғазавот—Доудон коллекторини қўлдан чиқарадилар.

Агар коллектор тармоғининг узунлиги ҳар гектар суғориладиган ерга 10 метр қилиб ҳисобланса, зовур тармоқлари шунча ерга 30-35 метр бўлади. Бу эса ҳозир ҳар гектар ерга тўғри келаётган зовур узунлигидан 20-25 метр ортиқдир. Ёпиқ зовурлар қурилишини шу йилнинг ўзидан бошлаб юбориш мўлжалланмоқда. Сопол ёки асбоцементдан ясалган фильтрли қувурлар 2,5 метр чуқурликка ётқизилади. Ер ости сувлари ҳам тахминан ана шунча чуқурликка тушади. Шу тадбирларнинг амалга оширилиши натижасида ерларнинг қайта шўрланиши кескин даражада камаяди. Хоразм пахтакорлари ҳозирги вақтда ерларнинг мелиорация ҳолати ёмон бўлганлиги сабабли шўр босган ерларни йил давомида 3-4 ва ундан ортиқ марта ювишга мажбур бўлмоқдалар.

Ёпиқ зовурларнинг яна бир афзаллиги уларни тозалашга ҳожат йўқлигидир. Ёпиқ зовурлардан фойдаланилганда 5-7 процент экин майдони тежалади. Суғориладиган карталарни кенгайтиришнинг янги имкониятлари юзага келади.

1966—1970 йилларда «Туямуюнстрой» тресги коллективи Туямўйин тўғонини гидростанция билан биргаликда қуриб тамомлаш тараддудини кўрмоқдалар. Барпо этилажак тўғон сув омбори билан биргаликда Амударё оқимини жиловлаш ва область хўжаликларини сув билан мўл-кўл таъминлашга ёрдам беради.

Амударёнинг қуйи қисмида яқин йиллар ичида сув танқислигига батамом хотима бериладн. Ерларнинг мелиорация ҳолатини яхшилаш ва суғориш ишларини такомиллаштириш проблемаси ҳал қилинади.

З. САТИЕВ,
Урганч шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

М. НИЁЗОВ, Р. П. ҲАКИМОВА ВА С. ЙЎЛДОШЕВГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АРТИСТ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Улуғ Ватан уруши фронтларида Совет Армиясининг ҳаракатдаги қисмларига бадиий хизмат кўрсатиш соҳасидаги актив концерт-ижрочилик фаолияти учун ва совет халқи фашистлар Германияси устидан ғалаба қозонган куннинг 20 йиллиги муносабати билан қуйидагиларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист» фахрий унвони берилсин:

1. **Ниёзов** Мамад Азизга — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Профтехника таълими Давлат комитети республика маданият уйи рубобчилар ансамблининг музика раҳбари.

2. **Ҳакимова** Раҳима Полвоновнага — Ўзбек Давлат филармониясининг артисти.

3. **Йўлдошев** Сайфиддинга — Ўзбек Давлат филармонияси ўзбек ашула ва рақс ансамбли артисти.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Е. НАСРИДДИНОВА.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.

Тошкент шаҳри, 1965 йил 14 май.

* * *

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Улуғ Ватан уруши фронтларида Совет Армиясининг ҳаракатдаги қисмларига бадиий хизмат кўрсатиш соҳасидаги актив концерт-ижрочилик фаолияти учун ва совет халқи фашистлар Германияси устидан ғалаба қозонган куннинг 20 йиллиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан қуйидагилар Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди: **Абдуллаева** Меҳри — Ўзбек Давлат филармониясининг солисти, **Абдуллаева** Руқия — Ўзбек Давлат филармониясининг артисти, **Багланова** Роза — Қозоғистон Давлат филармониясининг артисти, **Борухова** Ксения — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Радиоэшиттириш ва телевидение Давлат комитетининг солист-ашулачиси, **Бурнаш** Минаввара Сафиевна — Ўзбек Давлат филармониясининг музика бўлимининг ходими, **Каспарова** Ася Авановна — Тошкент политехника институти клубининг мудири, **Машарипова** Ўғилжон — Тошкентдаги бадиий буюмлар фабрикасининг кашта тикувчиси, **Петросова** Елизавета Артемовна — Бердах номидаги қорақалпоқ ансамблининг бадиий раҳбари ва **Шерова** Дилором — Ўзбек Давлат филармониясининг солист-артисти.

ЎЗБЕКИСТОН РАССОМЛАРИНИНГ VIII СЪЕЗДИ

ТАСВИРИЙ САНЪАТИМИЗ ХАЛҚ ХИЗМАТИДА

ЎЗБЕКИСТОН РАССОМЛАРИ СОЮЗИ ПРАВЛЕНИЕСИНИНГ РАИСИ И. ИКРОМОВ ДОКЛАДИ*)

Ўзбекистон рассомларининг VIII съезди шонли кунларда ўтмоқда. Совет халқи инсоният тарихидаги энг буюк саналар — Совет давлатининг 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўрмоқда. Докладчи ана шу икки воқеанинг жаҳон тарихи жараёнига қандай таъсир ўтказганлиги тўғрисида гапиради. Коммунизм қураётган мамлакатимизнинг обрў-эътибори йил сайин ортиб боряпти. Коммунистик партия, Совет ҳукумати, бутун халқимиз коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш ва янги кишини тарбиялаш учун, бутун дунёда тинчлик учун, барча халқларнинг озодлиги, тенглиги ва қардошлиги учун ғоят катта кураш олиб бормоқдалар. Ана шу курашда идеология фронти ходимлари ҳам жуда муҳим ўрин тутади.

Совет санъатининг актив, партиявий, ҳужумкорлик характери учун, душман идеологияси кўринишларига нисбатан муросасиз бўлиш, санъатнинг халқ ҳаёти билан алоқасини мустаҳкамлаш учун кураш олиб бориш керак. Мамлакатимиз рассомлари ва шу жумладан Ўзбекистон рассомлари олдида ана шундай вазифалар турибди. Совет санъатини пок сақламоғимиз, унинг жанговар ҳужумкорлик характерига эга бўлиши учун курашмоғимиз, партиявийлик, ҳаёт ҳақиқати байроғини баланд кўтариб бормоғимиз лозим.

ҲАЁТ—ТЕМА ВА ИЛҲОМ МАНБАИ

Ўзбекистон рассомлари ана шу съезд билан ўтган съезд орасидаги давр ичида республиканинг кўп қиррали ва ёрқин ҳаётини акс эттирувчи кўпгина асарлар яратдилар. Республикамиз ўтган йилнинг кузида ўзининг қирқ йиллигини нишонлади ва рассомлар ҳам республика юбилейини муносиб кутиб олиш учун ўзларининг бутун талант ва илҳомларини ишга солдилар. Бу эса Совет Ўзбекистонига бағишланган бадиий юбилей виставкасида, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалик ютуқлари виставкаси ва Қорақалпоғистон Халқ хўжалик ютуқлари виставкасини безашда, шаҳарларни ва баъзи йирик иншоотларни безашда яққол намоён бўлди. Санъатнинг оммавий турларини агитация қилишни ривожлантиришга, халқни эстетик жиҳатдан тарбиялашга жуда катта эътибор берилди.

Рассомларимиз ижодининг ҳаётий масалалари пленумларда, правлениеларда, секцияларнинг мажлисларида, очиқ партия йиғилишларида ҳам муҳокама қилинди. Правление учта пленум ўтказди. Бу пленумларда республика юбилейига тайёргарлик кўришга доир ижодий масалалар, Совет Ўзбекистонига бағишланган бадиий юбилей виставкасининг якунлари, Ўзбекистон ССР бадиий фонди корхоналарининг КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорларини бажариш соҳасидаги вазифалари ва бошқа масалалар муҳокама қилинди.

Ана шу масалаларнинг ишчанлик билан муҳокама қилиниши ва пленум қарорларининг амалий жиҳатдан бажарилиши катта самаралар келтирди. Чунончи, рассомлар юбилейга бағишланган виставкага тайёргарлик кўриш юзасидан чақирилган пленумдан кейин замонавий темада асарлар яратиш соҳасидаги ишларини анча активлаштирдилар. Рассомларнинг гарантияланган иш ҳақи масаласи ҳал қилинди. Бадиий фонд корхоналарининг бадиий кенгашлари, Союз область бўлимлари ва Бадиий фонд корхоналари раҳбарларининг состави мустаҳкамланди. Ў. Тансиқбоевга СССР халқ рассоми фахрий унвони ва рассомларимиздан ўн уч кишига республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби ва халқ рассомлари унвони берилиши тасвирий санъатимиз эришган муваффақиятлар тақдирланганлигини кўрсатди. Москвада икки марта республика тасвирий санъат виставкаси ўтказилди. Ватанимиз пойтахтининг бадиий жамоатчилиги Ўзбекистон тасвирий санъати шак-шубҳасиз ва жиддий муваффақиятларга эришганлигини нишонлади.

Сўнгра, докладчи Ўзбекистон тасвирий санъатининг ҳозирги босқичдаги ўсишини таърифлаб, унинг янги ижодий тенденциялари ва камчиликлари тўғрисида гапирди. Докладчи рассомларнинг ижодий активлиги юксалганлигини таъкидлади. Бунинг учун Совет Ўзбекистонига бағишланган юбилей виставкаси яққол мисол бўла олади. Бу виставкага фақат янги асарлар тақдим этилди. Илгари кейинда қолиб келган тематик картина жанрида янги тенденциялар пайдо бўлганлиги ва очиқдан-очиқ муваффақиятлар қўлга киритилганлиги намоён бўлди.

Сюжет-тематик картина тасвирий санъатнинг асосий ва унинг ривожланишини белгиловчи соҳадир. Санъатнинг бу соҳаси давр тўғрисидаги, халқ, унинг меҳнати ва ҳаёти тўғрисидаги таассуротларни томошабинга тўлароқ ва чуқурроқ намойиш қилувчи жанр ҳисобланади.

Рассомларнинг ҳаёт билан алоқаси мустаҳкамланганлиги картиналарнинг сюжет-тематик жиҳатдан ёрқин чизиб берилишига ижобий таъсир кўрсатди, бадиий идеяларни чуқурроқ ва таъсирлироқ ҳал этиш имконини берди.

Зўр ижодий изланишлардан дарак берувчи асарлар пайдо бўлди. Шу билан бирга, бу изланишлар картиналарни фақат ташқи фазилатлари жиҳатидан безашда намоён бўлибгина қолмасдан, балки кўпроқ образлар яратишни чуқурлаштириш, мазмуннинг моҳиятини бўрттиришда, ҳаётимизда, замондошимизнинг характери, хатти-ҳаракатлари ва ишларида кўзга ташланаётган янгиликни ифодалашда намоён бўлмоқда.

Замонавийлик — сюжет-тематик картиналар темасининг асосини белгилаб беради. Ҳар бир рассом замонавийликни ўзига хос ижодий интилиш билан ҳал қилади. Рассомлардан В. Ковиннинг («Бўлиқ ерда», «Рапорт»да). В. Жмакин («Қўриқ ерда» асарлар сериясида), Л. Абдуллаев («Шарқдан келган меҳмонлар»да), М. Саидов («Узум узиш»да). Н. Қўзибоев («Чўпонлар ҳузурида») образларнинг психологик етуклиги традицияларини қатъият ва изчиллик билан ривожлантирмоқдалар.

Г. Ульконинг «Машаққатли сафар», Н. Кашинанинг «Янги ҳаёт» асарлари декоратив мазмундорлиги, тасвирлаш воситаларининг лўндалиги, композициясининг ихчамлиги билан ажралиб туради.

З. Иногомов («Чўпоннинг хотини»да), М. Набиев («Ернинг эгалари»да), В. Нечаев («Орол балиқчилари»да) ўз асарлари билан халқ ҳаётини, халқнинг кундалик ишларини тасвирлашга интилганлар. Рассомлар ана шу жанрлардаги композицияларда замондошимизнинг маънавий дунёсини очиб беришга ҳаракат қилмоқдалар.

Шу нарса қувончлики, ёш рассомлар сюжет-тематик картиналар яратишга тобора кўпроқ ҳавас қўймоқдалар. Бобоев «Суҳбатдошлар», Черпухин «Меҳмондорчиликка», Б. Токмин «Баҳор», Қўчқор Носиров «Тўй» деган асарларида ҳам ўз ҳаяжонли дунёқарашларини, изланишлари ва кузатишларини тараннум этганлар. Улар мураккаб темаларга қўл урмоқдалар. Зотан улар образли тафаккур ва индивидуаллик, демак, чинакам маҳорат ана шундай темалар ёрдамида муяссар бўлишини яхши биладилар.

Докладчи картиналарнинг тематикаси кенгайганлиги, шунчаки юзаки сюжет образлари яратиш ўрнини образ негизи эгаллаётганлигини, бачкана ва ясама бўёқ бериш йўқ бўла бошлаганлигини таъкидлаб, декоратив асарлар камайиб кетганлигига эътиборни жалб қилади. Юбилей виставкасига кўпгина миқдорда асарлар тақдим этилган бўлса ҳам кўпгина заномавий темалар ва хусусан бизнинг республикамизга хос бўлиб, Ўзбекистоннинг янги ҳаётидаги манзараларни очиб берувчи темалар ўзининг тўла ва чуқур ифодасини топа олмаган.

Рассомлар «оқ олтин» темасига эътибор бермаяптилар, деб бўлмайди. Лекин ҳамма гап шундаки, ана шу темадаги картиналар одатдаги сюжетлар доирасида биқиниб қолмоқда. Бу картиналарнинг доираси хирмондан нарига ўтмайди, мазмуни эса кўпинча айрим ҳолларда пахтани машинада териш, баъзи ҳолларда эса қўлда териш каби меҳнат жараёнларини юзаки тасвирлаш билан чекланиб қоляпти.

Пахта ўзигина санъат учун тема бўла олмайди. Бунда энг муҳим нарса шуки, инсон қийинчиликларни енгиб, пахтадан қандай қилиб мўл ҳосил етиштирганлигини кўрсатиб бериш керак. Ана шу курашда инсон маданияти нечоғлик ўсаётганлиги, характери шаклланаётганлиги, оддий кишилардан новаторлар ва давлат арбоблари қандай етишиб чиқаётганлиги кўрсатилмоғи лозим.

Бизнинг картиналаримиз бўлиб ўтган воқеаларни бадиий образларда талқин қилибгина қолмай, балки кишиларимизда ҳис ва туйғулар уйғотиши, уларнинг истиқболга нигоҳ ташлашларига имкон бериши керак. Социалистик реализм санъатининг энг муҳим хусусиятларидан бири — фикр ва туйғуларнинг ана шундай жанговорликка даъват этишидан иборатдир.

Томошабинларимиз бизнинг виставкаларимизда теран фикр, тўлқинлантирувчи имоция, янги уфқлар ва характерларнинг чуқур ҳамда поэтиклигини мушоҳада қилишни истайди. Картиналаримиз тематикасининг руҳини халқимизнинг қаҳрамонона меҳнати билан қиёс қилиб кўрганимизда картиналаримизда юксак ғайрат-шижоат, теран фикр, ҳис-туйғуларнинг изланишини, яъни чинакам санъат асарларига ҳамиша хос бўлган нарсаларни ҳис қиламиз.

САНЪАТКОРНИНГ ХАЛҚ ОЛДИДАГИ БУРЧИ

Сўнгра докладчи станокли санъат, унинг вазифалари ҳамда муваффақиятлари тўғрисида гапиради. Ҳозирги вақтда бадиий воситаларни тасвирлаш йўлидаги изланишлар кучайиб кетди. Образнинг ички бойлигини, мазмуннинг конкретлиги, чуқурлиги ва умумлашмалар билан уйғунлаштирган ҳолда изланиш — ана шундай йўлларнинг биридир.

Бу белгилар ҳозирги вақтда портрет жанрини яратишда сезилмоқда. Портретлардан ясамалик бутунлай йўқ бўлиб кетди. Портретда чизилаётган кишининг характерини, унинг хатти-ҳаракатларини узоқ вақт ва диққат билан ўрганиш рассомларимизга янги композицион ва бадиий йўллар очиб беради. Рассомларнинг баъзилари портретда улуғворлик фазилатларини, характерларнинг салобатини яратишга, янги пластик ва тасвирий ифода воситаларидан фойдаланишга (А. Кривоноснинг «Хирург Мақсумов портрети»да) интилсалар, бошқалари киши характерини уни қуршаб турган табиий ҳолат орқали ва ранг-баранг декоратив бўёқларда (Р. Аҳмедовнинг «Баҳор»ида) тасвирлашга интилса, бошқа баъзилари характернинг психологиясини очишга таъсир кўрсатувчи техникавий вазиятларга катта аҳамият бермоқдалар (А Абдуллаевнинг асарлари бунга мисол бўла олади), яна бошқа рассомлар эса характерни бўёқларда ёрқин ифодалашга интилмоқдалар. (Ю. Елизаровнинг «Сафиев портрети», Т. Оганесовнинг «В. Н. Еремян портрети» ана шулар жумласидандир), В. Фадеев «Революция шоири» деган асарида портретни салобатли—символик планда яратишга ҳаракат қилди. В. Уфимцевнинг «Биринчи сафлар» деган группали портрети ёрқин ва кўзга ташланадиган характерлар, замон туйғусини ҳис қилиш билан ажралиб туради.

Ўзбекистоннинг пейзаж тасвири Бутуниттифоқ виставкаларидагина эмас, шу билан бирга, чет элларда ҳам томошабинларнинг диққатини ўзига жалб этмоқда. Унинг муваффақияти ҳозирги замон пейзаж тасвирининг катта проблемаларини ҳал қилиш устида актив ва самарали иш олиб бораётган Ўрол Тансиқбоевнинг номи билан кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бу рассом юбилей виставкасига манзараларнинг фикр ва поэзияга жуда бой руҳи билан суғорилган ҳамда унинг лирик-поэтик ижодий йўлини ривожлантиришни давом эттираётганлигини кўрсатувчи картиналар тақдим этди.

Н. Караханнинг «Тоғ йўли», «Сари Челек кўли» пейзажлари оптимистик руҳ билан суғорилган.

Докладчи ғоят катта қурилиш майдонига айланган республика манзарасининг янги белгилари рассомлар диққатини алоҳида жалб этаётганлигини таъкидлайди. Рассомлар Олтинтопган конида, Оҳангарон ГРЭСида, Бухоро — Урал газ қувури трассасида, Чорвоқ ГЭСи қурилишида, Мирзачўлда бўлиб, бу ердаги ишлар билан яқиндан танишишди.

Кўрилган нарсани шунчаки қайд этишнинг ўзи (индустриямизнинг манзараси ўз-ўзидан кўзга яққол ташланади ва ўзининг салобати билан таассуротимизни тўлқинлантиради, албатта), темани бадиий, поэтик образларда ҳал қилиш деган гап эмас. Лирик манзарада баъзи муваффақиятлар қўлга киритилган бўлса ҳам, индустрия манзараси чизилган картиналар ҳали бир хилликдан ҳоли бўлган эмас. Бундай картинада замонавий ҳаётнинг нафаси, яратувчилик шижоати ҳали яратилган деб бўлмайди. Ўзига хос миллий хусусиятлар фақат ташқи, умумий манзарадагина талқин этилмоқда.

И. Лемаков, П. Тоҳиров, К. Богодухов, Г. Шполянский, Б. Бринских ва бошқаларнинг асарлари гарчи рассомга хос сидқидиллик билан чизилган бўлса ҳам теран фикр, тўлқинлантирувчи ҳис-туйғулар, янги поэтик уфқларни очиб бера олмайди. Бизнинг пейзаж тасвиримиз этюд ва ташқи бўёқлардан ҳоли бўлибгина қолмай, шу билан бирга олға томон анча силжиган бўлса ҳам авваллари ҳал қилиб қўйилган образ ва ҳатто композицияларни такрорлашдан иборат бўляпти. Бу камчиликларни бартараф қилиш мумкин. Чориевнинг «Чорвоқ ГЭСи», В. Правдюкнинг «Олтинтопган миси», А. Кривоноснинг «Поэзорда» деган асарларида темани ҳал қилишда янгиликни ҳис этиш белгилари сезилиб турибди.

Докладчи тасвирий санъатнинг ана шу жанридаги камчиликлар тўғрисида гапириб, виставкаларга колхозчилар, ишчилар, интеллигентларнинг портретлари, шунингдек группа шаклидаги композицион портретлар ҳали ҳам кам тақдим этилаётганлигини таъкидлаб ўтади.

Бошқа жанрларда бўлганидек, Ўзбекистон графикасига ҳам ёш кучлар келиб қўшилмоқда. Бундан бир неча йил илгари республикамизда графика қониқарсиз ривожланаётганлиги тўғрисида гап борган бўлса, эндиликда бу аҳвол анча ўзгарди. Офорт, линогравюра, литография, ксилография тез ривожлана бошлади. Бадиий тил спецификасини изланиш давом этаётган эстамп ҳақида бундай деб бўлмайди. Баъзи эстамплар кўпинча у ёки бу йўл билан сиёҳ ёки тушьда тасвирланмоқда. Материалдан фойдаланишга кўчиш алоҳида тил, алоҳида услублар талаб қилади, бусиз эса эстамп ўз моҳиятини йўқотади.

Бизнинг графикамиз ўзининг бир вақтлардаги шуҳратини тикламоғи керак. Зотан у замоннинг нафасини ҳис қилувчи оператив санъат бўлиб, жаҳонда рўй бераётган жуда катта ўзгаришларни акс эттирмоғи лозим. Кейинги вақтларда Г. Шевяков, Г. Ульколарнинг акварель портретлари каби портрет сериялари пайдо бўлди. Юровский ўзининг тарихий-революцион темадаги асарларини тақдим этди. Чиганов, Башаров, Циглинцев ва бошқалар жанр сериялари устида ишламоқдалар. Шунга қарамай, станокли графикада ҳозирча пейзаж асосий ўринни эгаллаб турибди.

Графика секцияси китоб безаш санъатини ижодий ривожлантириш масалалари билан бутунлай шуғулланмади. Ваҳолонки, республика китоб нашриёти китобларни безашнинг сифати пастлиги учун йил сайин жиддий танқид остида қолиб келяпти. Суратлар билан безатилган китобларнинг сони йил сайин камайиб кетмоқда. Декоратив-безаклар усулига маҳлиё бўлиб кетиш сезилмоқда. Бу эса нашр қилинаётган китобларнинг характери ва мақсадларига ҳамма вақт ҳам мос бўлиб тушавермайди.

Китоб графикасининг аҳволи жиддий ташвиш туғдирмоқда. Союзнинг ва графика секциясининг янги сайланадиган раҳбарлиги бу масалани ўзининг қаттиқ назорати остига олмоғи керак. Графиканинг бошқа бир жуда муҳим соҳаси — газета-журнал расмлари ҳам графика секциясининг таъсиридан четда қолиб келяпти. Кўпинча етарли даражада малакаси бўлмаган рассомлар ана шу жанрда ишламоқдалар.

Ўзбекистон Рассомлар союзи ва унинг графика секцияси сатирик графикани ривожлантиришга, графикларни «Муштум» журналида актив иш олиб боришга жалб этишга тегишли даражада эътибор бермаётирлар. Бизда акварель санъати ҳам жуда сусткашлик билан ривожланмоқда. Бутуниттифоқ виставкасига Ўзбекистон биргина автор — Чепраковнинггина асарини тақдим этди.

График рассомлар Совет ҳокимиятининг 50 йиллигига бағишлаб «Ўзбекистон» темасида эстамплар альбомини чиқаришга қарор қилдилар. Уларнинг бу интилиши мақтовга сазовор. Бироқ альбом муддатида ва катта тираж билан чиқарилиши учун тематик план тузишни тезлаштириш керак.

Саноат графикасига бўлган эҳтиёж ҳозирги вақтда ҳар қачондагига қараганда ошиб кетди. Бусиз саноат эстетикаси бўлиши мумкин эмас. Графика секцияси саноат графикасига алоҳида эътибор бермоғи лозим.

Ўзбекистон ҳайкалтарошлигида деб сўзини давом эттирди докладчи, — кейинги вақтларда катта ўзгаришлар рўй берди. Бу ўзгаришлар санъатнинг ана шу жанри янада ривожланишига бўлган ишончни кучайтиради. Тажрибали рассомлар билан бир қаторда, ҳайкалтарошликка М. Мусабоев, Я. Шапиро, Р. Немировский, А. Тоҳиров, К. Салоҳиддинов, А. Аҳмедов, В. Оганесян, В. Клеванцов каби талантли ёшлар келиб қўшилди. Юбилей виставкасига ҳайкалтарошлик биринчи марта кенг миқёсда тақдим этилди. Бизнинг ҳайкалтарошлигимизда илгари ижодий индивидуаллик камдан-кам учраган бўлса, эндиликда умидли кишиларимиз бор. Тематика доираси кенгайди, сюжетларнинг, образларнинг хили кўпайди, пластика тили ифодалироқ бўлиб қолди.

Илгари виставкаларда портрет асосий ўринни олиб келган бўлса, эндиликда жанр ва декоратив ҳайкалтарошлик, манзара ва унча катта бўлмаган пластика кириб келаётганлигини кўрамиз. Материалга ясалаётган асарлар борган сари кўпайяпти.

Эришилган муваффақиятларни танқидий мушоҳада қилмай, тараққиётга эришиб бўлмайди. Портретнинг традицион жанрини қараб чиққанимизда унда кўпгина образлар натура шаклида ҳал қилинаётганлигини, характер ташқи жиҳатдан ўхшашлиги билан тасвирланаётганлигини кўрамиз (А. Ивановнинг «А. Матқобулов портрети»), баъзи ҳайкалтарошларнинг асарларида инсон образи декоратив муҳитнинг ошиқча дабдабалилиги орқасида кўринмай қолади (П. Ивановнинг «Ризамат ота портрети») композицион образларнинг бир хиллиги, формалар пластикасининг заифлиги, бўёқларнинг бир қолипда бўлиши образни юзаки талқин қилишга олиб келади ва инсон тўғрисида юзаки тасаввур ҳосил қилади.

САНЪАТЛАР ҲАМКОРЛИГИ МАСАЛАСИ

Докладчи монументал санъатнинг ривожланишида рўй берган ўзгаришларни характерлайди. Ҳарбийлар клубининг комплекс безалиши (рассомлар В. Евенко, Р. Сучков, П. Ган, Б. Крюков, А. Серков, Н. Пудовкинлар), уйсозлик комбинати болалар боғчасининг сюжетли тасвирлари, Никоҳ саройидаги керамик панно, Санъат саройи фойесидаги тасвирлар (рассом П. Ган), Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги тасвирий декоратив панно (рассомлардан В. Жмакин, В. Соседовлар), Улуғбек музейи учун ишланган панно (рассом Ч. Ахмаров), Самарқанддаги кооператив техникумини безаш (Г. Улько), Н. Кашинанинг «Колхоз ташвишлари» темасида ишлаган керамик панно, Қўқондаги болалар боғчаси биносини безаш (рассом Андриянов) ана шуларнинг ҳаммаси бу жанрда ишловчи рассомлардаги ижодий камолатдан далолат беради.

Бу жанрни янада такомиллаштиришга Рассомлар союзи, Архитекторлар союзининг алоҳида эътибор бериши кифоя қилмайди. Бунинг учун республика ҳукумати ҳам алоҳида эътибор бермоғи керак. Кўпгина ташкилий масалаларни республика ҳукуматининг ёрдамисиз ҳал қилиб бўлмайди. Рассомлар билан архитекторларнинг биргаликда иш олиб боришигина кутилган натижаларни бериши мумкин.

КПСС Марказий Комитетининг архитектура ишларидаги ортиқча ҳашаматлар масаласида чиқарган қарори ижобий роль ўйнади. Бу қарор биноларни ўта сердабдаба безаклардан халос қилди. Бироқ, кўпгина хўжалик ва молия ходимлари ишнинг моҳиятига етарли эътибор бермаётирлар ва ҳозирги замон шаҳар қурилиши вазифаларини нотўғри тушунмоқдалар. Шу боисдан архитектурада монументал тасвирлар яратиш йўлидаги ҳар қандай интилишга ошиқча чиқим деб баҳо бермоқдалар. Монументал пропаганданинг ленинча планини Ўзбекистонда ҳам конкрет суратда амалга ошириш тўғрисида жиддий ўйлаб кўриш фурсати келди. Зотан ҳозирги вақтда республика шаҳарларида ва биринчи навбатда, Тошкентда жамоат бинолари қурилиши ҳам, уй-жой бинолари қурилиши ҳам кенг авж олиб кетди. Рассомлар шаҳар қурилиши масалаларидан четда турмасликлари керак. Шаҳар қурилишининг перспектив плани ишлаб чиқилганлиги муносабати билан республикада монуметал санъат асарларини жойлаштириш перспектив планини ишлаб чиқиш юзасидан республика комиссияси тузилиши зарур. Жамоат биноларини лойиҳалаштириш вақтида, сув бўйларини, майдонларни, скверларни, кўчаларни планлаштириш вақтида монументал асарларга маблағ ажратиш масалаларини қонунлаштириб қўйиш керак.

Рассомлар союзида монументал санъат секцияси тузилаётганлиги монументал санъатнинг ижодий ва ташкилий масалалари билан шуғулланишда правлениега ёрдам беради.

Докладчи санъат синтези масаласи асосий масала эканлигини таъкидлайди. Ҳозирги замон санъатини янада самарали ривожлантиришни ана шу масалани ҳал қилмаган ҳолда тасаввур қилиб бўлмайди.

Шу муносабат билан докладчи безак санъати тўғрисида гапиради. Безак санъати ҳисобот даври ичида олға томон катта қадам қўйди. Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкаси ва Қорақалпоғистон АССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкаси павильонларини, шаҳарларни юбилейга бағишлаб безашдаги муваффақиятлар ана шундан яққол далолат беради. Безакчи рассомларнинг мамлакатнинг турли шаҳарларига ижодий командировкаларга борганликлари, Рассомлар союзи семинарлар ўтказиб турганлиги безак санъатининг ривожланишига ёрдам берди.

Бироқ илгари фойдаланилган ва бир хилдаги панноларни бир қолипда безовчи рассомлар практикада учраб туради. Бу эса афсусланарли бир ҳолдир. Олға томон ҳаракат қилишимиз безовчиларни катта химия мўл-кўл етказиб бераётган янги материаллар билан таъминлашигагина боғлиқ бўлиб қолмасдан, шу билан бирга, безовчиларимизнинг янгиликни қидириб топишлари ва уни моҳирона бўёқларда чизиб беришларига ҳам боғлиқдир.

Сўнгра докладчи «Жанговар қалам» агитация плакатининг ишига тўхталади. «Жанговар қалам» агитация плакати ижодий муваффақиятларга эришгани учун учта Бутуниттифоқ дипломи билан тақдирланди. Турмуш санъатининг ана шу жанговар тури олдига янгидан-янги талаблар қўймоқда. Плакатларни кўпроқ чиқариш зарур бўлиб қолди. Плакатларни полиграфик жиҳатдан безаш ҳам кўпгина талабларни илгари сурмоқда. Плакатларнинг сифатли бўлиши кўп жиҳатдан рассомларга боғлиқ. Шунга эришиш керакки, плакатларнинг чиқарилишини томошабин сабрсизлик билан кутадиган бўлсин.

Ўзбекистоннинг театр-декоратив санъати миқёси жиҳатдан кенг ва хилма-хилдир. Бу соҳада ишлаш учун Акудин, Йўлдошев, Брим, Федоров, Шораҳимов каби ёшлар келишди. Бу ёшлар театрда кекса авлод рассомлари билан биргаликда муваффақиятли ишлаётирлар. Кино ва театр рассомларининг асарларида тасвирий ва конструктив безак усуллари бир-бири билан муваффақиятли уйғунлаштирилмоқда. Унчалик диққатга сазовор бўлмаган хом-хатала айрим тасвирлар ўз-ўзидан деярли йўқолиб бормоқда.

Кино рассомлари кўп ва самарали ишламоқдалар. Варшам Еремяннинг бу соҳада таъсири жуда катта эканлигини кўрсатиб ўтиш керак. Унинг ёрқин ижодий индивидуаллиги, техника ва технологияни билиши, энг муҳими эса кино спицефикасини тушуниши ёшларни тарбиялашга ёрдам берди.

Кино соҳасида Э. Калантаров, В. Синченко, Н. Раҳимбоевлар мароқли ва самарали иш олиб бормоқдалар. Уларнинг «Улуғбек юлдузи», «Сен етим эмассан», «Самолётлар қўнолмади», «Ойдин саҳифа» кинофильмларига ишлаган эскизлари композицион тузилиши мароқли ҳал қилинганлиги билан ажралиб туради.

Докладчи санъатшуносликка ҳам катта ўрин ажратди. Санъатшунослардан Л. Ремпель, С. Крюковская, М. Мюнц, А. Умаров, Р. Тўқтош, М. Соколова, Л. Шостко, М. Раҳимов Рассомлар союзининг ҳамма жамоатчилик органларида актив иш олиб бормоқдалар, виставкалар ташкил этиш ва уларни пропаганда қилиш соҳасида катта иш олиб бораётирлар.

С. М. Крюковскаянинг «Хазиналар дунёсида» китоби, А. Умаровнинг Ўзбекистон ССР халқ рассоми Л. Абдуллаев ижоди ҳақидаги монографияси, С. Маҳкамованинг «Ўзбек маталари» нашрдан чиқди. Ўзбекистон санъат тарихи ва бошқа кўпгина асарлар нашрга тайёрланмоқда. Санъатшунослар СССР Бадиий академияси томонидан тайёрланаётган «СССР халқлари санъати тарихи»ни яратишда қатнашмоқдалар.

Танқидчилик секцияси назарий масалаларни ишлаб чиқишга кўпроқ эътибор бермоғи керак. Эстетика ва назария масалаларидаги қолоқлик кўпинча у ёки бу асарларга ноаниқ ва юзаки баҳолар беришга сабаб бўляпти. Назариётчи санъатшунослар ҳар бир янгиликни, прогрессив нарсаларни ўз вақтида сезгирлик билан пайқаб олишлари, бизга ёт идеология кўринишларига қарши шафқатсиз ўт очишлари керак.

Халқ амалий санъати алоҳида эътибор берилишини талаб қилмоқда, деб таъкидлайди докладчи. Халқ амалий санъати кишиларимизга шаклан ва мазмунан янги замонавий асарларни яратиб бермоғи керак. Шу билан бирга, бу асарлар халқ усталарининг бой традициялари билан чамбарчас боғланган бўлиши керак, албатта.

Кадрларнинг малакаси пастлиги ана шу вазифани амалга оширишга кўпроқ тўсқинлик қилиб келмоқда. Традицион услубларга эга бўлган кекса авлод усталарининг малакаси камлик қиляпти. Эндиликда ҳозирги замон материалларини, реалистик сураткашлик малакаларини билмай туриб, халқ-декоратив санъатини ривожлантириб бўлмайди.

Кўпгина бадиий ҳунармандчиликларнинг мавқеи маъмурий-ташкилий жиҳатдан ноаниқ ҳолда қолиб келаётганлиги халқ-декоратив санъатини ривожлантиришга тўсқинлик қилаётган иккинчи камчиликдир.

Тошкент ва Риштондаги керамик корхоналарда бўлганидек, Бадиий фонд системасидаги бадиий ҳунармандчиликларни бирлаштириш тўғрисида ўйлаб кўриш вақти келди.

РАССОМ ВА ИЖОДИЙ СОЮЗ

VII съезддан буён ўтган вақт ичида коллективимиз сафи бирмунча ўсди. VII съезд олдида 160 аъзо ва 57 кандидат бор эди. VIII съездгача уларнинг сафига 47 киши қўшилди. Афсуски, бизнинг баъзи бўлимларимизда аъзолар сони жуда секин кўпаймоқда. Масалан, шу вақт ичида Самарқандда бир аъзо ва бир кандидат қабул қилинди. Фарғонадан 5 рассом кетиб қолди, союз аъзолигига эса 3 киши қабул қилинди ва кандидатликка ҳам 3 киши қабул қилинди. Нукусда эса ҳеч қандай ўсиш йўқ. Сўнгги йилларда область бўлимларининг ижодий активлиги анча бўшашиб кетганлиги кўзга ташланмоқда. Бизнинг фикримизча, область бўлимларининг ишлаб чиқариш устахоналари асосан, ижодий иш деб аталган паст савиядаги маҳсулотларни кўп миқдорда ишлаб чиқармоқда, шу билан бирга, сюжетли тематик картиналар чиқармоқда. Аммо ижодий изланишлар коллективда ижодий муҳит вужудга келтиришга ёрдам бермаётир. Область бўлимлари юбилей виставкасида бир-иккита асар, у ҳам бўлса, бўш асарлар билан қатнашдилар. Съезд олдидан ташкил этилган виставка тўғрисида ҳам шундай дейиш мумкин.

Секцияларнинг асосий вазифаси—умуман санъатни ривожлантириш тўғрисида ғамхўрлик қилишдир. Бироқ, ўрмонда туриб айрим дарахтларни кўрмай қолиш мумкин эмас. Коллективнинг ҳар бир аъзосини тарбиялаш учун ҳам зўр ғайрат билан ишлаш керак.

Деярли барча секциялар мунтазам йиғилиб турди. Шартнома тузиш учун эскизлар кўриб чиқилди ва тавсия этилди, виставкаларга тайёргарлик кўриш, ижодий командировкаларга юбориш масалалари муҳокама қилинди. Секцияларнинг планларига кўпгина ижодий масалалар киритилган эди. Лекин келиб-келиб ана шу масалалар эътибордан четда қолди.

Секцияларнинг бўлажак раҳбарлиги состави секцияларнинг ички ишларига, ижодий масалаларига кўпроқ эътибор бермоғи керак.

Ҳисобот даврида Ўзбекистон рассомлар союзи 41 та виставка ташкил этди. Шу жумладан, учта республика тематик ва «Совет Ўзбекистони» юбилей виставкаси ташкил этилди. Бу виставкаларда 229 рассомнинг 314 асари қўйилди. Ана шу виставкага қўйилган асарлардан 200 таси Москвада Ўзбекистон санъати ҳафталигида кўрсатилди.

«Совет Ўзбекистони» кўчма виставкасининг босиб ўтган йўли ҳам самарали бўлди.

Докладчи турли кўчма виставкалар ташкил этиш тажрибаси тўғрисида гапириб, бундай виставкаларнинг тарбиявий аҳамиятини таъкидлаб ўтади ва томошабинларнинг рассомлар билан учрашуви гўзалликни ҳис этишни ривожлантиришда жуда катта ёрдам бериши ҳақида сўзлайди.

Ўзбекистон тасвирий санъатини пропаганда қилишда, — деб давом этади докладчи, — Ўзбекистон ССР Маданият министрлигининг бадиий виставкалар дирекцияси ёрдам кўрсатмоқда. Ўзбекистон тасвирий санъатини пропаганда қилувчи виставкалар Ўзбекистоннинг ўзидагина эмас, балки Болтиқ бўйи республикаларида, Новосибирскда, Олмаотада, Пермь, Ульяновск, Ленинград ва Москва шаҳарларида ташкил этилди.

Шуни айтиш керакки, союзга рассомлардан шикоят тушмоқда. Рассомлар дирекция виставкадан сўнг ўз расмларини йиртилган, тирналган, тешилган ҳолда қайтариб бераётганлигидан шикоят қилмоқдалар. Фондларни сақлаш ҳам ёмон ташкил этилган.

Шундан сўнг докладчи Бадиий фонд ва унинг муассасалари фаолиятига тўхталади.

УЛУҒ САНАЛАР АРАФАСИДА

Ўтган вақт ичида қилган ишларимиз ана шундай. Энди келажак ҳақида гапирмоқчиман. Биз катта ва масъулиятли вазифани ҳал этишимиз, яъни Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини юксак ғоявий ва бадиий тайёргарлик билан кутиб олишимиз ва ўтказишимиз керак. Бу шонли юбилейларга тайёргарлик кўришда тасвирий санъат, графика, ҳайкалтарошлик ва тасвирий санъатнинг бошқа барча жанрларида юксак ғоявий асарлар яратиш учун кураш муҳим ўрин тутмоғи керак.

Докладчи ҳақиқатни чуқур тушуниб етмай туриб маҳоратни мунтазам равишда такомиллаштирмай туриб ижод қилиб бўлмаслигини таъкидлайди. Янги, қизиқарли темалар ижодий баҳслар, турли методларнинг тўқнашуви шароитида вужудга келади. Ҳаёт билан юзаки танишиш, кўрган нарсаларни шошма-шошарлик билан тасвирлаш натижасида эмас, балки воқеаларнинг ичига кириб бориш, бу воқеаларни ўзининг индивидуал туйғулари билан бойитиш натижасидагина чинакам бадиий асар вужудга келади.

Докладчи Ўрта Осиё сюжетли тематик картиналари виставкасини ўтказишни ва бу виставка материаллари асосида ижодий конференция ўтказишни таклиф қилади. Шунингдек, у сюжетли тематик картиналар бўйича зоналараро конференциялар ўтказишни ҳам таклиф этади. Сўнгра, докладчи баъзи ташкилий масалалар, жумладан рассомларни моддий жиҳатдан таъминлаш масалаларига тўхталади. Маданият министрлиги ва Бадиий фонд томонидан амалга оширилган рассомларга гарантияланган ҳақ тўлаш тажрибаси яхши натижа берди. Рассомлар виставкага хотиржамлик билан тайёрланишга муваффақ бўлдилар.

Союзнинг янги правлениеси бу формани янада ривожлантириши ва такомиллаштириши керак. Шартнома тузиш формаси тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш лозим. Бизнингча, қуйидаги тартибда иш тутиш мақсадга мувофиқроқ бўлур эди: Союз правлениеси виставканинг тематик планини тузиб чиқади, бу планда 30-40 та асосий тема (сюжет эмас, балки тема) белгиланади. Сўнгра, рассомнинг розилиги билан унга бирон тема берилади. Ана шу тема устида ишлаш мажбуриятини олган рассом эскизини топширмай туриб, министрлик ёки Бадиий фонд билан шартнома тузади. 2-3 ойдан сўнг, рассом тема мазмунини ўзлаштириб олиб, этюд материалларини тўплагач эскизи правление ёки эксперт комиссиясининг тасдиқлаши учун топширилади. Эскиз тасдиқлангандан сўнг полотно ёки график сериялар устида иш бошлайди. Ҳозирга қадар бизнинг ишимизда рассомлар учун эскиз тайёрлашга жуда кам вақт берилар эди, эскиз тасдиқланмаса рассом шартнома ҳам туза олмас эди. Биз ўз ишимизда кишиларга ишонишимиз керак.

Бир неча йил муқаддам биз бадиий виставкаларга тайёргарлик кўришни ўзимизнинг вазифамиз деб ҳисоблар эдик. Эндиликда ана шу доирада қолиб кетишимизга ҳаққимиз йўқ. Бизнинг маҳоратимиз, бадиий дидимиз ва ижодкорнинг сўзи зарур бўлган ҳамма ишларда рассомлар баракали таъсир ўтказишлари ва мунтазам қатнашишлари керак.

Рассомлар союзи кўп йиллардан буён ҳайкалларнинг ўрнатилиши устидан контроль қилиб боришга эришиш учун бадиий жиҳатдан талабга жавоб бермайдиган ҳайкаллар заказ қилаётган муассасалар билан мунтазам жанг қилиб келмоқда.

Бу курашда бизни қўллаб-қувватлайдилар деб ўйлайман, — деди докладчи, — чунки бу шаҳар ва қишлоқларимизнинг эстетик қиёфаси тўғрисидаги ғамхўрликдир.

Архитекторлар билан биргаликда монументал ва декоратив ҳайкалларни, шунингдек, безак санъати узелларининг ўрнатилиши перспектив планини биргаликда ишлаб чиқиш ва бу планнинг республика ташкилотлари томонидан тасдиқланиши биз учун жуда муҳимдир.

Афсуски, баъзан монументал ишларга бепарволик билан қарайдилар. Фурқат, Муқимий ва Ҳамзага қўйиладиган ёдгорликлар конкурсларда қайд қилинган эди, бироқ улар шу вақтга қадар амалга оширилмаётир. Биз ҳайкалтарош монументалистлар, рассом монументалистлар ва безакчи рассомлар ишини координация қилиб олиш союзнинг янги правлениесининг муҳим вазифаси деб ҳисоблаймиз,

Тасвирий санъатни пропаганда қилиш, виставка залини тўла бўшатиб бериш ва бинони ремонт қилиш масалаларини ҳам ҳал қилмоқ лозим. Бу ишларни Маданият министрлиги ҳал қилиб бериши керак. Шунингдек, виставкаларни алмаштириб туриш практикасини ҳам кенг қўлланиш лозим.

Республикамизда театр ва кино рассомлари санъати муваффақиятли ривожланмоқда, улар катта тажриба орттирдилар ҳамда ижодий архив вужудга келди. Шу туфайли ҳам Ўзбекистонда Москвадаги Бахрушин музейи типидаги махсус театр музейи ташкил этиш масаласини ўртага ташлаш мумкин.

Биз, рассомлар халқнинг эстетик маданияти учун жавобгармиз. Шу сабабли халқ ҳаёти билан боғланишни мустаҳкамлашимиз, коммунизм идеяларини тасвирий санъат воситалари билан кенгроқ ва чуқурроқ пропаганда қилишимиз керак. Бизда эса бундай имкониятлар жуда кўп. Виставкалар, матбуот, радио ва телевидение, монументал асарлар, плакатлар ва безак санъати, саноат графикаси ва китоб иллюстрациялари, бадиий совғалар, керамика, эстамп— буларнинг ҳаммаси бизнинг ихтиёримиздаги катта имкониятлардир. Бизнинг чет эллардаги виставкаларимиз ҳам коммунизм идеяларини пропаганда қилишнинг бир воситасидир. Коллективимизнинг ҳар бир аъзоси умумий ишимизга, халқимизнинг коммунизм қуриш учун олиб бораётган умумий ишига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшмоғи керак.

Совет халқи бизни партиянинг содиқ ёрдамчилари деб атади. Коммунистик жамият қуриш, янги кишини тарбиялаш каби буюк вазифани бажариш учун бутун кучимизни сарфлайлик! (Қарсаклар).

*) Доклад қисқартириб босилди.

УМУМХАЛҚ КОНТРОЛИ

ЭЛ ДАСТУРХОНИГА

Ҳозир авжи кўклам. Далалар яшнаб, тўкин ёздан дарак бера бошлади. Совхозимиз меҳнаткашлари ҳам эл қатори кун бўйи далада меҳнат қилмоқдалар.

Халқ манфаатларининг қўриқчилари бўлган биз контролёрларнинг ҳам ҳозир қўлимиз-қўлимизга тегмайди. Ҳали нечки картошка уруғлигининг сортларга ажратилишини текширсак, ҳали карам ўтқазишнинг боришидан кўз-қулоқ бўлишимиз лозим. Ҳали қирдамиз, ҳали устахонада.

Хўжалигимиз ўтган йили сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштиришда дуруст натижаларга эришган эди. Бу йилги режамиз ҳам юксак, ишларимиз дуруст боряпти. Бу борада ҳам назоратчилар ўз улушларини қўшаётирлар.

Кўклам арафасида 3, 4-бўлимларда ишлаётган тракторлар бирин-кетин ремонт устахонаси томон судралиб кела бошлади. Ўзи нима гап? Бу машиналар яқинgiнада устахонада ремонт қилинган эди-ку? Кўмаклашиш группамиз аъзолари билан ўзаро маслаҳатлашиб, устахонага рейд уюштирдик. Қишлоқ хўжалик машиналари бўйича инженер ўртоқ Х. Яхшиликов аввалига ҳеч қандай камчилик йўқ деб баланд келмоқчи бўлди. Ҳа, сиртдан қараганда, «ҳамма иш жойида» эди. Аслида эса устахонада ишловчи Ф. Латипов, Қ. Аҳмедов каби механиклар ўз вазифаларига совуққонлик билан қарашган. Бу масала совхоз ишчиларининг умумий йиғилишида ўртага ташланди. 3 ва 4-бўлим механиклари Ф. Дадабоев, Қ. Иябергенов ўртоқлар айниқса кўп таъна эшитишди. Аҳволни шошилинч яхшилаш чоралари кўрилди. Механиклар вақтдан унумли фойдаланиб, бузилган агрегатларни муддатидан олдин пухта ремонтдан чиқаришга ваъда бердилар. Иш олға босди.

Группамиз аъзоси бўлган Собиржон дала айланиб юриб, янги гап топиб келди:

— Совхозимизда юз гектарли қир бекор ётибди. Шу ерга сув чиқариб, экин эксак нима дейсизлар? Менимча, бунга унчалик кўп маблағ, меҳнат сарф бўлмайди.

Чорвачилик ҳам хўжалигимизнинг муҳим тармоғи ҳисобланади. Аммо, қишда ҳар бир соғин сигирдан соғиб олинаётган сут миқдори камая бошлаганлигини билиб қолдик. 1-бўлим фермасида, айниқса, А. Айтбоев мудир бўлган 2-бўлим фермасида аҳвол анча чатоқ эди. Тез ўтмай фермага рейд уюштирдик. Рейдда ветеринария фельдшери В. Абдумаликов, старший ҳисобчи Е. Мелаева ўртоқлар ҳам қатнашишди.

Текшириш натижасида бу ерда рационга риоя қилинмаётганлиги аён бўлди. Ахир молларни вақтида суғормасликнинг ўзи ҳам сутнинг камайишига сабаб бўладида. Ферма мудири ўртоқ Абдураҳмон Айтбоев бўлса, сигирларни ем-хашак билан ўз вақтида таъминлаш ишига етарли эътибор бермай қўйган. Контролёрлар фермадаги аҳволни яхшилашда амалий ёрдам бердилар.

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш тадбирларини белгилаб берди. Кўмаклашувчи группамиз аъзолари ҳам бу тадбирларни амалга ошириш, халқимиз дастурхонини мева, сабзавот ва полиз маҳсулотлари билан тўкин қилиш ишига муносиб ҳисса қўшаётирлар.

Т. ШОИСМОИЛОВ,

Калинин район, «Тошкент» совхозидаги кўмаклашувчи группа раиси.

ТАНИ БОШҚА ДАРД БИЛМАС

Қанча паҳлавон бўлганингизда ҳам, бир томондан қуёш, тепадан тунука, пастдан рельслар жизиллатиб «олов» пуркаб турганда, кўлингизга оғир люм олиб икки тонналик контейнерни платформадан туширишда қийналиб кетишингиз турган гап. Аммо ана шундай оғир ишга бир кун эмас, бир ой эмас, балки йиллаб чидаш бериб келаётган азаматлар ҳам бор экан.

Мастер Шукур Раҳматов билан темир нарвондан кўтарилиб юк омборига яқинлашганимизда: «Ҳа, қани олдик!» деган овозларни эшитиб қолдик. Омборга яқин қўйилган платформа устида контейнерлар турибди. Чеккароқдаги контейнерга тўрт томондан ёпишган тўрт киши ҳар сафар «олдик!» деганда контейнер зўрға бир қарич силжийди.

— Ана шуларнинг ишини кўрганда юрагинг ачишиб кетади, — деди ҳамроҳимиз Шукур Раҳматов маъюсланиб.

— Мана, эрталаб соат 7 дан соат 12 гача энди тўртта контейнерни платформадан туширдик,— дейди Адҳам Макеев,— ҳали яна олтитаси турибди.

— Шифтга рельслар қўйиб, силжимали блок ўрнатишса-ку, бундай оғир буюмларни тушириш-ортиш ишларини бир киши ҳам уддаларди-я, буни биладиган раҳбарлар қаёқда дейсиз?— куйиниб, қўшимча қилди Қўлдош Ҳошимов.

Эски танишимиз, рафинация-совун цехининг мастери, халқ контролёри Шукур Раҳматов қадоқлаш цехида эътиборимизни яна бир нарсага жалб қилди. Торгина хонада тўрт-беш аёл, икки-уч эркак ишлаяпти: бири катта ваннага тўлғазилган ишқорли иссиқ сувга тирсагигача қўл тиқиб, қаланиб ётган бутилкаларни ювяпти, бири тўртта-бешта бутилкани қўлда жўмракларга тутиб ёғ тўлдиряпти, яна бир аёл ёғ қуйилган шишаларга этикетка ёпиштириш билан банд.

— Сменамиздаги олти киши бир кунда аранг бир ярим минг бутилкага ёғ қуямиз,—дейди куйиниб, ишчи Гулнора Халилова. Бутилкалар ҳар хил бўлган куни-ку, аранг мингта тўлғизамиз...

Ёғ қуйилган шишалар билан тўла яшикларни тор хонанинг бир бурчагига тахлаётган ўрта ёшли киши ёнимизга келди. У партия-давлат контроли комиссиясига кўмаклашувчи группа бошлиғи Правдивцев экан.

— Бош механик А. Даниловга ҳам, бош инженер Н. Криворушкинга ҳам шу цехни автоматлаштириш зарурлигини айта бериб чарчадик, — деди Правдивцев, — энди Шукур иккаламиз шаҳар партия комитетига бормоқчи бўлиб юрибмиз.

Кекса коммунист, Сталинград, Смоленск, Болтиқ бўйларида жанг қилган ишчи Алексей Михайловичнинг, қўллари иссиқ сувда куяётган Мария опа билан Гулноранинг, жазирама иссиқда, қаҳратон қишда оғир-оғир юкларни қўлда кўтараётган тўрт азаматнинг арз-илтимосларига тўраларча қараб келаётган Янгийўл ёғ-мой комбинатининг раҳбарларини (директор вазифасини бажарувчи Б. Ратушин) «меҳрсиз экансизлар» десак, кўнгилларига олишлари аниқ. Мастер Шукур Раҳматов, группа раиси Правдивцев, ишчи Гулнора Халилова ва юкчи Адҳам Макеевлар қўл меҳнатининг оғирлигидангина шикоят қилаётганлари йўқ, балки иш унумини ошириш, аҳолига янада мўлроқ маҳсулот етказиб бериш учун ҳам жон куйдираётирлар-ку. Наҳотки комбинат бошлиқлари буни билишмаса? Билишади-ку, лекин афсуски, улар ҳозирча қуруқ «хўп-хўп», «кўрамиз»дан нарига ўтмаётирлар. Тани бошқа дард билмас деганлари шу экан-да.

Халқ контролёрлари Алексей Правдивцев, Шукур Раҳматов давлат ва халқ манфаатини кўзлаётирлар. Уларнинг ҳаққоний талабига эътибор бериш керак.

Б. МИРЗААҲМЕДОВ.

М. Воробейчиков чизган расм.

Резервлар—бойлигимиз

ТЕХНИКАГА ҲУРМАТСИЗЛИК

Ёрқин ва мазмунли

Планнинг ҳикмати

Мўл-кўл ноз-неъматлар яратиш йўлида

ВАСИЛИЙ Гапоненко бошчилик қилаётган кўмаклашувчи группа аъзоларининг ишидан «Таштекстильмаш» заводи коллективи ғоят хурсанд. Чунки заводдаги халқ назоратчилари маҳсулот сифатини тубдан яхшилаш, меҳнат унумдорлигини ошириш, шунингдек кишиларга ғамхўрлик кўрсатишда ўрнак бўлмоқдалар. Суратда — кўмаклашувчи группа раиси В. Гапоненко ва старший мастер (чапда) Василий Хубияров маҳсулот сифатини кўздан кечирмоқдалар.

А. Палехов фотоси.

РЕЗЕРВЛАР ИЗИДАН

ОБЛАСТИМИЗДАГИ партия-давлат контроли органлари бултур партия ва совет ташкилотларига партия, ҳукумат қарорларини амалга оширишда катта ёрдам бердилар. Улар саноат корхоналари, қурилиш, транспорт ва алоқа ташкилотлари фаолияти устидан қатъий назорат ўрнатдилар, давлат планларининг бажарилиши, ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш топшириқларини ортиғи билан бажариш, резервларни қидириб топиб ишга солиш устидан контролни кучайтирдилар. Область партия-давлат контроли комитети республика партия-давлат контроли комитетининг «Газли газ конидан саноатда фойдаланиш ҳамда Уралга газ юборишни таъминлаш» ҳақидаги қарорининг бажарилиши юзасидан текшириш ўтказди. Текшириш даврида шу нарса маълум бўлдики, Газли конида саноат объектларини қуриш муддати кечиктирилган. Мўлжалдаги 20 та муҳим объектдан атиги 6 тасигина фойдаланишга топширилди. Қурилиш ишлари қўл учида олиб борилганлиги оқибатида Газли кони маҳсулотини саноатда фойдаланишни кечиктириб юбориш хавфи туғилди. Область партия-давлат контроли комитети Газлидаги аҳволни батафсил ўрганиб чиқиб, очиб ташланган камчиликларни бартараф қилишга қаратилган тадбирларни қурилиш ташкилотлари, кон раҳбарлари билан ҳамкорликда ишлаб чиқди. Камчиликнинг олди олинганлиги чакки бўлмади. Орадан кўп ўтмай, қурилиш ишлари суръати тезлашди, сифати анча яхшиланди.

Маълумки, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети Партия-давлат контроли комитети ўтган йилнинг 30 ноябрида Аму — Бухоро машина канали қурилишини тезроқ тугаллаш ҳақида қарор чиқарган эди. Область партия-давлат контроли комитети ана шу қарорнинг бажарилишини ҳам ўз назорати остига олди. Шу йилнинг январь ойида ўтказилган текшириш натижалари шундан далолат берадики, «Амубухараканалстрой» бошқармаси юқорида қайд қилинган қарорнинг бажарилиши учун унчалик қайғурмаган. 1964 йилда қурилиш-монтаж ишлари 130 процент адо этилганига қарамасдан, айрим объектлар қурилиши сабабсиз равишда пайсалга солинган. Чунончи, 2- ташлама канал, Қуйимозор участкасидаги насосларни монтаж қилиш ишлари кечиктирилган. Мавжуд уловчи канални кенгайтириш ва тозалаш топшириғи ҳам ўлда-жўлда қолиб кетган. Контроль комитетининг аъзолари ҳамда кўплаб жамоатчилари бу зўр ирригация қурилишидаги нуқсонларни барвақт очиб ташлади, уларни тузатиш юзасидан конкрет таклифлар киритдилар.

Кишилар яхши нарсанинг қадрига етадилар, уни ишлаб чиқарган одамларга чин кўнгилдан таҳсин ўқийдилар. Сўнгги пайтларда маҳсулот сифатини яхшилаш ҳамманинг, шу жумладан халқ назоратчиларининг ҳам асосий вазифаларидан бири бўлиб қолди. Масалан, Бухоро ғишт заводини олиб кўрайлик. Қурилишнинг сифатли бўлиши кўп жиҳатдан унга ҳам боғлиқдир. Тўғри, завод ойлик топшириқларини бажариб келяпти. Лекин план қандай маҳсулот ҳисобига бажариляпти? Ҳамма гап шунда-да. Аниқланишича, завод раҳбарлари сон орқасидан қувиб, сифатни унутиб қўйганлар. Натижада корхона ишлаб чиқарган ғиштлар жуда мўрт, қингир-қийшиқ бўлиб қолган. Бунинг устига заводда малакали мутахассислар етишмайди. Бу ерга келган ёш мутахассислар эса маъмурият томонидан қулай шароитлар яратиб берилмаганлиги оқибатида ишни ташлаб кетишга мажбур бўлмоқдалар. Тайёр ғиштларни машиналарга ортишда транспортёрлар кучидан ёмон фойдаланилмоқда. Мазкур камчиликларнинг ҳаммаси корхона раҳбарларига рўй-рост айтилди, амалий таклифлар киритилди. Ўйлаймизки, ғишт заводи раҳбарлари халқ назоратчиларининг маслаҳатларини ерда қолдирмайдилар.

Меҳнаткашларга маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш партия ташкилотларининг, барча корхона, колхоз ва совхоз раҳбарларининг биринчи галдаги вазифасидир. Чунки бусиз меҳнат унумдорлигини ошириб бўлмайди, кишиларнинг ташаббускорлигига кенг йўл очилмай қолади. Шунинг учун ҳам областимизнинг барча контроль органлари аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатувчи ташкилотлар фаолиятини кун сайин назорат қилиб, савдо, умумий овқатланиш, маданий дам олиш масалалари билан астойдил шуғулланмоқдалар. Областда одамларга яхши маданий-маиший шароит яратиб бераётган партия ташкилотлари ҳамда маъмурий органлар анчагина бор. Лекин бу масалага панжа орасидан қараётган ўртоқлар ҳам топилиб қолади. Масалан, Навоий район матлубот жамиятининг баъзи ходимлари ҳалол хизмат қилиш ўрнига, кишилар ҳақига хиёнат қилиш, савдо қоидаларини сурбетларча бузиш йўлига тушиб олганлар. Бу ерда назоратнинг бўшлиги натижасида, контроль-ревизия ишларининг ўз ҳолига ташлаб қўйилганлиги оқибатида катта кўзбўямачиликлар юз берган. Шунингдек, Бухоро, Когон, Навоий шаҳарлари, баъзи бир районларда ҳам совет савдоси қоидаларини бузиш ҳоллари рўй берган. Халқ контролёрларининг кенг армияси иштирок этган текширишда очиб ташланган бундай камчиликлар контроль комитетларида кенг муҳокама қилинди. Айбдор шахслар жазоланди, аҳолига савдо хизмати кўрсатишни яхшилаш юзасидан амалий ишлар қилинди.

Халқ назоратчилари аралашмаган соҳа йўқ. Улар ишлаб чиқариш масалалари билан ҳам, янги кишини тарбиялаш, янги-янги резервларни ишга солиш масалалари билан ҳам астойдил шуғулланмоқдалар. Контролёрлар совет ташкилотларидаги ортиқча штатларни қисқартириш, меҳнаткашлардан тушган шикоят ва аризаларга ўз вақтида эътибор бериш устидан ҳам контроль ўрнатмоқдалар.

Ғиждувон район ижроия комитети, Когон шаҳар ижроия комитети ҳамда область социал-таъминот бўлимида меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятларига қандай эътибор берилаётганлиги текширилди. Бу соҳада қўлга киритилган ютуқларни таъкидлаб ўтиш билан бирга, камчиликларни тугатиш юзасидан ҳам қимматли таклифлар айтилди.

Қишлоқ хўжалиги область экономикасида асосий ўринни эгаллайди. Жойлардаги контроль органларининг қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини тағин ҳам ривожлантириш, химия мўъжизаларидан оқилона фойдаланиш масалаларига зўр эътибор бераётгани бежиз эмас. Областимиз колхоз ва совхозларидаги кўмаклашувчи группалар кенг жамоатчилик иштирокида тез-тез оммавий рейдлар ўтказиб, қишлоқ хўжалигини интенсив ривожлантиришга тўсқинлик қилаётган камчиликларни юзхотир қилмасдан очиб ташламоқдалар. Бу ўринда Ғиждувон районидаги «Зарафшон», Бухоро районидаги «Маданият» ва бошқа ўнлаб колхозларнинг кўмаклашувчи группаларини тилга олиш мумкин.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда химиянинг роли катта эканлиги эндиликда ҳаммага аён. Ишнинг кўзини билган деҳқонлар, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари минерал ўғитлардан усталик билан фойдаланмоқдалар. Бу эса уларга пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш имкониятини беряпти. Бироқ, химия мўъжизаларининг қадрига етмаётган кишилар ҳам бор. Областда минерал ўғитлардан фойдаланиш юзасидан ўтказилган оммавий рейд буни яққол исботлади. Маълум бўлишича, айрим колхоз ва совхозларнинг бепарво раҳбарлари темир йўл станцияларига келтирилган минерал ўғитларни барвақт ташиб олишга панжа орасидан қарадилар. Оқибатда ўғитлар очиқ ҳавода қолиб, ўзининг қувватини йўқотди. Оммавий рейд пайтида бундай нуқсонлар рўй-рост очиб ташланди ҳамда уларни бартараф қилиш чоралари кўрилди.

Чорвачилик ҳам область қишлоқ хўжалигида катта роль ўйнайди. Колхоз ва совхозлардаги кўмаклашувчи группалар, район партия-давлат контроли комитетлари чорвачилик учун мўл-кўл озуқа базаси яратиш, қўй ва қорамолларнинг туёғини кўпайтириш, давлатга кўплаб чорвачилик маҳсулотлари етказиб бериш билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳал қилишда партия ташкилотларига катта ёрдам кўрсатмоқдалар. Шу кунларда жойларда чорвачиликнинг аҳволини аниқлаш юзасидан оммавий рейдлар ўтказиляпти. Уларнинг ишида 978 та кўмаклашувчи группа ва пост, 4 минг жамоатчи контролёр актив иштирок этмоқда. Ўйлаймизки, халқ контролёрларининг бу катта юриши область чорвачилигидаги жиддий камчиликларни очиб ташлайди, мазкур камчиликларни бартараф қилишга ҳамма партия ташкилотларининг, колхоз ва совхоз раҳбарларининг, район партия комитетларининг диққат-эътиборини қаратади.

Областимиз партия-давлат контроли комитетлари, кўмаклашувчи группа ва постларининг фаолиятида ҳали анчагина камчиликлар ҳам бор. Улар ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган жиддий масалаларни очишда ҳамма вақт ҳам изчиллик, ташаббус кўрсатяпти, деб бўлмайди. Айрим колхоз ва совхозлардаги кўмаклашувчи группа ва постлар ўз фаолиятларини деярли тўхтатиб қўйганлар. Бу кечириб бўлмас ҳолдир. Биз ҳар бир контроль комитети, кўмаклашувчи группа ва постларнинг кун сайин, бир меъёрда астойдил ташаббус кўрсатиб ишлашини таъминлашимиз лозим. Саноатдаги ва қишлоқ хўжалигидаги резервлар изидан бориб, уларни коммунизмга хизмат қилдириш барча контроль органларининг шарафли бурчидир.

А. СУЛАЙМОНОВ,

Бухоро область партия-давлат контроли комитетининг раиси.

ХАТОНИНГ ОЛДИ ОЛИНДИ

— Мумкинми?

— Марҳамат, — деди завод кўмаклашувчи группасининг раиси Л. Г. Гольдберг қўлида бир-иккита детални кўтариб олган ишчига қараб. — Хўш, нима гап?

— Мана бу деталларни «Ташсельмаш» ва «Узбексельмаш» заводларидан кўплаб оламиз. Лекин улар факторга мутлақо тўғри келмайди...

Мана, «Чирчиксельмаш» заводининг деталлар тушириладиган жойи. Бу ерга «4582504» номерли вагон келтирилди. «Ташсельмаш» заводидан юборилган вагондан НКУ-605, 104, СКО-1023/26 каби деталлар бир пасда туширилди. Завод кўмаклашувчи группаси аъзолари туширилган бу деталларни факторга солиштириб чиқдилар. Натижада 112 сўм 79 тийинлик детал кам юкланганлиги аниқланди. Бу тўғрида завод маъмуриятига хабар қилинди. Қарабсизки, заказларни бажаришдаги кўзбўямачилик фош қилинди.

Бошқа бир факт. «Узбексельмаш» заводидан бир вагон тайёр маҳсулот келди. Омбор мудири Т. Павленко маҳсулот фактордагига нисбатан кам эканлигини сезиб қолди. Кўмаклашувчи группа аъзолари бу ишни охирига етказдилар. Текшириш натижасида вагонга 638 сўмлик маҳсулот кам юклангани аниқланди. Группа раиси бу ҳақда «Узбексельмаш» заводининг кўмаклашувчи группа раисига хат ёзиб, хатонинг олдини олди. Бундай хат завод назоратчиларининг масъулиятини оширди.

«Чирчиксельмаш» контролёрлари партия комитетига шу тариқа ёрдам беряптилар.

А. РАҲИМОВ.

МАЗМУНЛИ САҲИФАЛАР

МАТБУОТ ОБЗОРИ

Халқ контролёрлари ўзларининг ташаббускорлиги, камчиликларга нисбатан муросасизликлари ҳамда янги кишини тарбиялашдаги самарали фаолиятлари билан партиямиз ишончини оқламоқдалар. Ҳозир қайси корхонага ёки колхоз, совхозга борманг, назоратчиларнинг янги резервларни қидириб топиш, уларни ишга солиш, шунингдек, ишдаги бепарволик, бюрократизм ва қоғозбозликка қарши курашда эришаётган ажойиб муваффақиятлари ҳақида самимият билан гапиришади. Дарҳақиқат, жойлардаги партия-давлат контроли комитетлари, уларга кўмаклашувчи группа ва постлар партия ташкилотларининг хўжалик планларини бажариш ҳамда янги кишини тарбиялашда энг яқин ёрдамчилари бўлиб қолмоқдалар.

Халқ контролёрларининг кун сайин олиб бораётган кўп қиррали, самарали ишларини батафсил ёритиб бориш, уларнинг тажрибаларини кенг пропаганда қилиш матбуотимизнинг муҳим бурчларидан биридир. Фарғона область «КОММУНА» газетаси назоратчиларнинг ибратли ишларига бағишлаб ёрқин, мазмундор саҳифалар бермоқда. Шуниси қувончлики, саҳифаларда газетачиликнинг турли жанрларидан — оддий корреспонденциядан тортиб, очерк, лавҳа ва бошқа формалардан усталик билан фойдаланиляпти. Маҳорат билан ёзилган мақола, корреспонденция ва лавҳаларда оддий ишчи ва колхозчиларнинг партия-давлат контроли фаолиятида актив қатнашаётганлиги, контроль ишида жамоатчиликнинг роли нақадар ошиб бораётганлиги ҳақида зўр маҳорат билан ҳикоя қилиняпти.

Маълумки, кенг жамоатчиликка таянмасдан туриб контроль органлари фаолиятини яхшилаб бўлмайди. Партия-давлат контроли — халқ контроли деганлари ҳам бежиз эмас. «Коммуна» газетаси буни кўзда тутиб, контроль комитетларининг штатсиз бўлимлари ва жамоатчи инспекторлари ҳақида кўплаб материаллар бермоқда. «Штатсиз бўлимлар — амалий ишда» сарлавҳали корреспонденцияда Олтиариқ район партия-давлат контроли комитети ҳузурида тузилган штатсиз бўлимларнинг ажойиб ишлари қизиқарли баён этилган. Унда ёзилишича, бу ерда еттита штатсиз бўлим актив иш олиб боряпти, улар жойларда текшириш ўтказиб, хато ва камчиликларни ўз вақтида аниқлаш ва уларни тезда бартараф этишда ташаббус кўрсатяпти. Штатсиз бўлимлар ва уларнинг жамоатчи инспекторлари кўмаклашувчи группалар, постлар ва «Комсомол прожекторлари» билан мустаҳкам алоқа боғлаб, муҳим давлат аҳамиятига эга бўлган масалаларни ҳал қилишда партия ташкилотларига яқиндан ёрдам беришмоқда. Ҳозирга қадар ана шу бўлимлар томонидан муҳим масалалар юзасидан жойларда қатор текширишлар ўтказилиб, аниқланган хато ва камчиликларга барҳам берилди. Киров район партия-давлат контроли комитетининг раиси И. Қодировнинг «Кўмакдошлар — мададкор» сарлавҳали мақоласи ҳам диққатга сазовордир. Унда райондаги кўмаклашувчи группа ва постлар «оқ олтин»дан юқори ҳосил олиш учун курашда колхоз ва совхозларнинг бошланғич партия ташкилотларига қандай ёрдам бераётганликлари баён этилган. Шунингдек, мақолада жамоатчи бўлимлар ва контролёрларнинг фаолиятини янада кучайтиришга оид муҳим масалалар кўндаланг қўйилади.

«Одамлар кутади» сарлавҳали лавҳа автори М. Мирзаева Фарғона ёғ-мой комбинати кўмаклашувчи группасининг раиси Валентина Ивановна Шетникова ва у билан ёнма-ён туриб ишлаётган ажойиб, ташаббускор назоратчилар ҳақида самимият билан ёзибди. Автор факт ва рақамлар, одамларнинг исми ва фамилияларини оддий баён қилишдан қочиб, контролёрларнинг чинакам характерини, уларнинг маънавий дунёсини таъсирчан формада ифода эта олган. «...кишиларга ғамхўр, ишга жонкуяр, ўз бурчига содиқ коммунист аёлни эртанги кун, одамлар кутади, одамлар», деб тугаллайди автор ўз лавҳасини.

Фарғона область газетаси халқ контроли саҳифаларида маҳсулот сифатини яхшилаш темасида ёзилган материалларга ҳам кенг ўрин беряпти. Бу ўринда Марғилон шаҳар партия-давлат контроли комитети ва корхоналардаги кўмаклашувчи группа ҳамда постларнинг аҳолига кўплаб сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришда қўшаётган катта ҳиссалари тўғрисида ёзилган мақола диққатга сазовордир. У ўзининг фактларга бойлиги ва юксак маҳорат билан ёзилганлиги учун ҳам ўқувчини ўзига жалб қилади.

Пировардида шуни ҳам қайд қилиб ўтиш кераки, «Коммуна» газета саҳифаларида халқ контроли фаолияти билан боғлиқ бўлган фото-расмлар ҳамда карикатуралар кам. Бундан ташқари, босилган танқидий материалларнинг натижалари бериб борилмайди. Партия-давлат контроли органларининг долзарб вазифалари, бурчлари ҳақида бош мақолалар деярли йўқ. Агарда шу камчиликлар тугатилса, «Коммуна»нинг халқ контроли темасида бераётган саҳифалари тағин ҳам ёрқинроқ, мазмунлироқ бўлади.

ТАШАББУС КЎРСАТИБ

Избоскан район партия-давлат контроли комитети ҳузурида тузилган штатсиз бўлимлар ташаббус кўрсатиб ишламоқдалар. Айниқса Х. Акбаров бошчилик қилаётган аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш бўлими кўпгина яхши ишларни амалга оширяпти. Яқинда мазкур бўлимнинг жамоатчи контролёрлари район маиший хизмат кўрсатиш корхоналари фаолиятини чуқур ўрганиб, жиддий камчиликларни очиб ташладилар. Ҳозир контролёрлар аниқлаган нуқсонлар тезлик билан бартараф қилиняпти.

А. ХАЛИЛОВ.

Бизнинг КОНСУЛЬТАЦИЯ

ПЛАНДА ҲИКМАТ БОР

Партия-давлат контролига кўмаклашувчи группа ва постларнинг вазифалари ранг-баранг, кўп қирралидир. Ўз-ўзидан маълумки, кўмаклашувчи группа ва постлар онда-сонда, режасиз равишда эмас, балки муайян коллективнинг ишлаб чиқариш шароитларини ҳисобга олган ҳолда тузилган план асосида ишлаши маъқул. Шунда контроль изчил ва таъсирчан бўлади. Шунинг учун ҳам ҳар бир группа ва пост ўзининг махсус иш планига эга бўлиши ғоят муҳимдир. Бироқ, бу ўринда ҳамма учун ягона қолип йўқ. Ҳар бир группа ўз коллективининг ишлаб чиқариш хусусиятлари, конкрет вазифаларига мос ҳолда план тузиши керак. Шундай бўлса-да, ҳамма учун характерли бўлган умумий тадбирлар мавжуд. План тузилаётганда халқ контролёрлари мана шу умумий хусусиятларни кўзда тутишлари лозим.

Биринчидан, план тузишдан олдин муайян ишлаб чиқариш коллективнинг олдида қандай муҳим вазифалар тургани, коллектив аъзоларининг эътиборини нималарга жалб қилиш кераклигини кўзда тутиш зарур. Кўмаклашувчи группа раиси ҳамма шарт-шароитларни ўрганиб чиққач, партия ташкилоти бюроси билан маслаҳатлашиши, район партия-давлат контроли комитетининг планлари билан ҳам батафсил танишиб чиқиши лозим.

Группа ва постларнинг иш планларида текширишлар, ревизия, оммавий рейдлар, у ёки бу масалаларни ўрганиб чиқиш каби тадбирлар ўрин олади. Планда кўрсатилган айрим муҳим масалалар бевосита партия-давлат контроли комитети муҳокамасига қўйилиши мумкин. Контролнинг таъсирчанлигини ошириш мақсадида ҳар бир группа илгариги ўтказилган текшириш юзасидан қайта текшириш ўтказишни ҳам планда ҳисобга олиши лозим. Планда белгиланган ҳар бир тадбирнинг амалга оширилиши учун ким жавобгар эканлигини кўрсатиш керак. Бундан ташқари, планнинг ташкилий ишлар қисмида группа аъзоларидан қайси бири қандай соҳа билан кўпроқ шуғулланиши, қайси йиғилиш ёки мажлисда чиқиб сўзлаши кўрсатилади.

Планлар бир ойга ёки бир кварталга мўлжаллаб тузилади. Лекин колхоз ва совхозларда маълум бир мавсумий ишлар (экиш даври, йиғим-терим даври, қўзилатиш кампанияси ва ҳоказо) даврига мўлжалланган план ҳам тузиш мумкин. Бу ўринда Самарқанд областининг Каттақўрғон ва Нурота районлари колхоз ва совхозлари кўмаклашувчи группаларининг ишлари ибратлидир. Улар қишлоқ хўжалигидаги мавсумий ишларга мўлжаллаб план тузишда ибрат кўрсатмоқдалар. Шунингдек, Самарқанд шаҳридаги «Кинап» заводи, Ленин районидаги «Правда Востока» колхози кўмаклашувчи группалари ҳам план тузишда ишлаб чиқаришнинг муҳим масалаларини кўзда тутмоқдалар.

План тузиш яхши, планда ҳикмат кўп. Лекин ҳамма гап шундаки, план тузилгандан кейин уни сўзсиз бажариш керак.

Н. СУРСКИЙ,

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети Партия-давлат контроли комитетининг инспектори.

ДЎСТЛИК ҚЎШИҚЛАРИ ЯНГРАЙДИ

УКРАИНА АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА БЎЛАДИГАН ЎН КУНЛИГИДА

20 МАЙ — ПАЙШАНБА

19.00 — Санъат саройида Украина адабиёти ва санъати ўн кунлигининг очилиш маросими.

19.30 — Алишер Навоий номли театрда Украина ССР халқ артистлари Е. Ершова ва П. Апухтин иштирокида «Оққуш кўли» балети.

21 МАЙ — ЖУМА

10.00 — Марказий виставка залида Украина рассомлари асарлари кўргазмасининг очилиш маросими.

10.00 — Қўғирчоқ театри скверида Китоб бозорининг очилиши. Украина ёзувчиларининг китобхонлар билан учрашуви.

19.00 — Санъат саройида Украина кинофильмлари фестивалининг очилиши.

19.30 — Алишер Навоий номли опера ва балет театрида СССР халқ артистлари Б. Руденко ва Н. Кондратюк иштирокида «Арсенал» операси.

20.00 — Свердлов номли концерт залида Украина адабиёти кечаси. Украина артистлари иштирокида концерт. Кеча радио ва телевидение орқали олиб берилади.

20.00 — Офицерлар уйи театр залида Украина ССР халқ артистлари Ю. Тимошенко ва Е. Березин иштирокида «Штепсель Тарапунькани учратди» деган эстрада концерти.

20.00 — Чирчиқдаги химиклар маданият саройида Закарпатье халқ хорининг концерти.

20.00 — «Политотдел» колхози маданият саройида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театри балет труппасининг концерти.

22 МАЙ — ШАНБА

19.30 — Алишер Навоий номли опера ва балет театрида Украина ССРда хизмат кўрсатган артист А. Кикоть иштирокида «Борис Годунов» операси.

20.30 — Санъат саройида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театри балет труппасининг концерти.

20.00 — Тошкент давлат консерваториясининг катта залида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театрининг солистлари Украина ССР халқ артисти Е. Мирошниченко ва А. Соловьяненко концерти.

20.00 — Офицерлар уйи театр залида Украина ССР халқ артистлари Ю. Тимошенко ва Е. Березин иштирокида «Штепсель Тарапунькани учратди» деган эстрада концерти.

20.00 — Свердлов номли концерт залида Закарпатье халқ хорининг концерти.

23 МАЙ — ЯКШАНБА

19.30 — Алишер Навоий номли опера ва балет театрида Украина ССРда хизмат кўрсатган артист В. Третьяк ва Бутунукраина вокалчилар конкурсининг лауреати В. Река иштирокида «Кармен» операси.

20.30 — Санъат саройида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театри балет труппасининг концерти.

20.00 — Офицерлар уйи театр залида Украина ССР халқ артистлари Ю. Тимошенко ва Е. Березин иштирокида «Штепсель Тарапунькани учратди» деган эстрада концерти.

20.00 — Свердлов номли концерт залида Закарпатье халқ хорининг концерти.

24 МАЙ — ДУШАНБА

19.30 — Алишер Навоий номли опера ва балет театрида Украина ССР халқ артисти З. Христич иштирокида «Фауст» операси.

20.00 — Свердлов номли концерт залида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театрининг солистлари иштирокида СССР халқ артистлари Б. Руденко ва Д. Гнатюклар концерти.

20.00 — Офицерлар уйи театр залида Украина ССР халқ артистлари Ю. Тимошенко ва Е. Березин иштирокида «Штепсель Тарапунькани учратди» деган эстрада концерти.

20.00 — М. Горький номли маданият ва истироҳат боғида Закарпатье халқ хорининг концерти.

20.00 — Олмалиқдаги маданият саройида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театри балет труппасининг концерти.

25 МАЙ — СЕШАНБА

20.30 — Санъат саройида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театри балет труппасининг концерти.

20.00 — Офицерлар уйи театр залида Украина ССР халқ артистлари Ю. Тимошенко ва Е. Березин иштирокида «Штепсель Тарапунькани учратди» деган эстрада концерти.

20.00 — М. Горький номли маданият ва истироҳат боғида Закарпатье халқ хорининг концерти.

20.00 — Чирчиқдаги химиклар маданият саройида Украина санъат усталарининг кечаси.

26 МАЙ — ЧОРШАНБА

19.30 — Алишер Навоий номли опера ва балет театрида СССР халқ артистлари Б. Руденко ва Д. Гнатюк иштирокида «Риголетто» операси.

20.00 — Свердлов номли концерт залида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театри солистлари иштирокида украин композиторларининг асарларидан симфоник концерт.

20.00 — Офицерлар уйи театр залида Украина ССР халқ артистлари Ю. Тимошенко ва Е. Березин иштирокида «Штепсель Тарапунькани учратди» деган эстрада концерти.

20.00 — М. Горький номли маданият ва истироҳат боғида Закарпатье халқ хорининг концерти.

20.00 — Чирчиқдаги химиклар маданият саройида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театри балет труппасининг концерти.

20.00 — Ангрендаги маданият уйида Украина санъат усталарининг кечаси.

27 МАЙ — ПАЙШАНБА

19.30 — Алишер Навоий номли опера ва балет театрида СССР халқ артистлари Б. Руденко ва Н. Ворвулев иштирокида «Арсенал» операси.

20.00 — Ангрендаги маданият уйида Т. Шевченко номли Киев опера ва балет театри балет труппасининг концерти.

20.00 — Офицерлар уйи театр залида Украина ССР халқ артистлари Ю. Тимошенко ва Е. Березин иштирокида «Штепсель Тарапунькани учратди» деган эстрада концерти.

20.00 — Свердлов номли концерт залида Украина ССР халқ артисти З. Христич ва Украина ССРда хизмат кўрсатган артист А. Кикоть концерти.

20.00 — М. Горький номли маданият ва истироҳат боғида Закарпатье халқ хорининг концерти.

28 МАЙ — ЖУМА

19.30 — Алишер Навоий номли опера ва балет театрида Украина ССР халқ артисти Е. Мирошниченко иштирокида «Травиата» операси.

20.00 — Свердлов номли концерт залида Украина санъат усталарининг кечаси.

20.00 — Офицерлар уйи театр залида Украина ССР халқ артистлари Ю. Тимошенко ва Е. Березин иштирокида «Штепсель Тарапунькани учратди» деган эстрада концерти.

20.00 — М. Горький номли маданият ва истироҳат боғининг ёзги театрида Закарпатье халқ хорининг концерти.

20.00 — Тошкент давлат консерваториясининг катта залида пианиночи Е. Сечкин концерти.

29 МАЙ — ШАНБА

19.00 — Санъат саройида Украина адабиёти ва санъати ўн кунлигининг ёпилиши.

Украина ва Ўзбекистон санъат усталарининг катта концерти.

НАБИ ҒАНИЕВ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 60 ЙИЛЛИГИГА

ДЎСТИМ МАДҲИ

ИСТЕЪДОДЛИ одамни ёдга олиш ҳамиша ёқимли, ҳамиша зарур. Чунки ҳар гал истеъдодли талант соҳибини эсга олганингда куч-ғайратга тўлган, илҳом булоғи жўш ураётган ижодкорнинг янги-янги хислатлари намоён бўла боради. Талантларни эсга олиш шунинг учун ҳам зарурки, ёш авлод улкан ижодкорларни билиши ва эҳтиром билан уларнинг истеъдоди олдида таъзим этиши лозим. Афсуски, улар ҳақида китоблар ёзилмаган, монография яратилмаган, фильмлар ҳам чиққани йўқ.

Машҳур кинорежиссёр Наби Ғаниев ўз асарлари билан ўзига ҳайкал қўйиб кетди, у ўзбек кинематографиясининг олтин хазинасига кирган фильмлари билан ҳаётининг солномасини ёздики, бу фильмлар ҳанузгача ҳам булоқ сувидек мусаффолиги ва ижодкор санъатининг ноёблиги билан томошабинни ҳайратга солади.

Наби Ғаниев ҳаёт бўлганида бугун 60 ёшга кирган бўлар эди. Мен унинг тенгдоши ва дўстиман, бу билан фахрланаман. Мен Наби билан бир дастурхон атрофида ўтирганман, унинг доно кўзларига боқиб, ўзи ҳақидаги, замона ҳақидаги, санъат ҳақидаги суҳбатларидан баҳраманд бўлганман. Наби Ғаниев санъатга бутун умрини сарф этган ижодкор эди.

Наби Ғаниев билан суҳбатда бўлган кишининг баҳри-дили очилиб кетарди, у гўё кишига қанот бағишларди. Ҳамсуҳбатини ҳам худди ўзи каби кенг мушоҳида қилишга даъват этарди.

Наби Ғаниевнинг ҳаёти ижоди гуллаб турган, куч-ғайратга тўлган бир вақтда узилиб қолди. Аммо халққа жон-дилдан хизмат қилган санъаткорни халқ унутмайди. Наби Ғаниевнинг ҳамма фильмлари инсониятнинг ёрқин келажагига ишонч билан суғорилган, ҳар бир кадрда ҳақиқат мана мен деб турибди, ҳар бир фильмда жўшқин қалбли санъаткорнинг, ҳаётни ва ижодни жон-дилдан севган устознинг дастхати билиниб турибди.

Наби Ғаниев шундай бир истеъдод соҳиби эдики, унда ёзувчи ва режиссёрнинг маҳорати намоён бўлди, у шоир каби доимо илҳомга тўлиқ ва артист каби ҳаяжонда эди, рассом каби табиатни ҳис этар ва созанда каби нозик дидли эди. У ҳар бир кадрни суратга олиш учун қунт билан узоқ вақт ишларди.

Бугун Наби Ғаниевни эслар эканмиз, у қанча-дан-қанча қўшиқларни ёзишга улгурмади, қанчадан-қанча сценарийларни ёзолмай қолди, қанчадан-қанча фильмларни қўя олмади деб ўйлайсан, ўртаниб кетасан.

Наби Ғаниев улкан режиссёр бўлиб етишгунга қадар ўнлаб қисқа новеллаларни суратга олди. Қисқа метражли фильмлар яратди, ўнлаб ролларда ўйнади. Шундан кейингина санъатимизнинг шон-шуҳратини кўтарган учта картинани яратди. Булар «Тоҳир ва Зуҳра», «Насриддин саргузаштлари» ва «Фарғона қизи» фильмларидир. Жанрлари турли-туман бўлган, турли даврдаги воқеалардан бахс этувчи, турли услубларда яратилган ана шу фильмларда битта умумийлик бор. У ҳам бўлса, инсонга, унинг салоҳиятига, инсоний дўстликка чуқур меҳр-муҳаббат ҳамда душманга чексиз нафратдир.

Наби Ғаниев ноёб санъатининг сири шундаки, у ўрганиб борди, ўргана бориб, ижод қилди. У ўзига нисбатан қаттиққўл, кишиларга нисбатан эса меҳрибон эди.

Наби Ғаниев буюк рус режиссёри Яков Протазанов қўлида таҳсил кўрган. Яков Протазанов ўзбек санъаткорини илиқ сўзлар билан эслайди.

— Наби Ғаниев санъати ҳайкалтарош қўлида жон кираётган мармарга ўхшайди, деб эслайди Я. Протазанов.

Наби Ғаниев бутун умр бўйи гўзалликка интилди, томошабинга лўнда, ихчам санъат асари ҳадя этиш учун бор куч-ғайратини сарфлади.

Машҳур совет режиссёри Михаил Ромм «Тоҳир ва Зуҳра» фильмининг режиссёр тайёрлаган нусхасини ўқиб, завқ билан қуйидагиларни айтган эди:

— Бу фильмда режиссёр кашф этган дурдоналар шунча кўпки, у анчагина фильмларга ҳам етади.

Мен эса Михаил Ромм сўзларидан таъсирланиб, қуйидагиларни айтмоқчиман:

— Наби Ғаниев шундай улкан истеъдод ва куч-ғайрат соҳиби эдики, бу бир қанча режиссёрга ҳам етарди.

Наби Ғаниевни эсга олиш шунинг учун ҳам кишига оғир туйиладики, энди у орамизда йўқ. Аммо, Ғаниевни бугун фахр билан эсга оламиз. Шундай улкан санъаткор орамизда яшагани, биз билан ҳамнафас бўлиб ижод этгани ҳамда биз улкан санъаткордан тафаккурнинг тиниқлиги, фикрнинг равшанлиги ва буларнинг ҳаммасини нозик ифодалаш бобида таҳсил кўрганлигимиз учун фахрланамиз.

Йиллар ўтар, янги санъаткорлар гўзал Ватанимиз ҳақида, ишларимизнинг улуғворлиги ҳақида, партиямизнинг ва буюк совет халқининг донолиги ҳақида янги фильмлар яратишар. Уларнинг ҳар бири Наби Ғаниевнинг жўш уриб турган илҳом булоғига назар ташлаб, ҳамиша партиявий, ҳамиша навқирон, ҳамиша сўнмас, ҳамиша гўзал бўлган Наби Ғаниев режиссёрлик маҳорати мактабидан ўрганса арзигулик ижод дурдоналарини топадилар.

Комил ЕРМАТОВ,
СССР халқ артисти.

УРУШ ВЕТЕРАНЛАРИНИНГ ХАЛҚАРО УЧРАШУВИДА

МОСКВА, 13 май. (ТАСС). Ветеранлар ва антифашистлар халқаро форумининг иш бошлаганига уч кун бўлди. Гитлерчилар Германияси устидан қозонилган ғалабанинг 20 йиллигини нишонлаш учун Москвага тўпланган ана шу учрашув қатнашчилари бугун секцияларда мажлис ўтказдилар.

Лашкарбошилар ва ҳарбий тарихчилар секциясининг мажлисига Совет Иттифоқи Маршали В. Д. Соколовский раислик қилди. У, Москва ёнида ва Берлин учун олиб борилган энг катта жангларнинг аҳамиятини таърифлаб берди. Биринчи жанг, деб таъкидлади маршал, фашистлар Германияси устидан ғалаба қозонишга асос солган бўлса, Берлин группировкасини тор-мор келтирган иккинчи жанг гитлерчилар Германиясини таслим бўлишга мажбур этди. Совет Иттифоқи Маршали К. К. Рокоссовский фашистлар Германиясини ҳалокат ёқасига элтиб қўйган ва бутун иккинчи жаҳон урушининг боришида тубдан бурилиш ясаган Курск жанги тўғрисида доклад қилди.

«Нормандия-Неман» полкининг собиқ командири, Франциянинг запасдаги генерали Пьер Пуйяд шу полк учувчилари билан совет жангчилари ўртасидаги жанговар ҳамдўстлик ҳақида ўз хотираларини гапириб берди.

Қаршилик кўрсатиш Дания ҳаракатининг миллий қаҳрамони генерал Свенд Вагнер, Чехословакия халқ армиясининг полковниги Килиан Ладислав, халқ озодлик армияси жангчилари Югославия иттифоқи раисининг ўринбосари Петар Брайович Европа халқларининг антифашист кураши тўғрисида гапирдилар.

Фашизм тутқуни бўлган собиқ маҳбусларнинг учрашуви ҳаяжонли ўтди.

Совет Иттифоқи Маршали С. К. Тимошенко «Нормандия-Неман» полкининг собиқ командири, запасдаги генерал Пьер Пуйядга Александр Невский орденини топширди. Совет ҳукумати француз ватанпарварини ана шу орден билан мукофотлаган. Шу полкнинг собиқ учувчиси Игорь Эйхэнбаумга иккинчи даражали Ватан уруши ордени топширилди. Маршал совет—герман фронтида фашистларга қарши жангларда ўрнак кўрсатган ва совет—француз дўстлигини мустаҳкамлаш учун кўп ишлар қилган жангчиларни чин юракдан қутлади.

Совет Иттифоқи маршаллари С. М. Будённий, В. Д. Соколовский, С. К. Тимошенко уруш ва антифашист озодлик кураши ветеранлари халқаро учрашувининг чет эллик қатнашчиларига бугун СССР Олий Совети Президиуми номидан «1941—1945 йилги Улуғ Ватан урушидаги ғалабанинг йигирма йиллиги» юбилей медалларини топширдилар. (ТАСС).

ЎЗБЕК КИНОСИНИНГ ҚАЛДИРҒОЧИ

ЎЗБЕК кино санъатининг шаклланиши ва камол топишида жонбозлик кўрсатган санъаткорлардан бири Наби Ғаниевдир.

Наби Ғаниев ёшликдан санъатга ихлос қўяди, музикани, тасвирий санъатни ўрганади. Ўз ижодий фаолиятини театр рассоми сифатида бошлайди. «Ёмон шогирд», «Синиқ ойна» каби кичик пьесалар ёзиб, ўзи саҳналаштиради.

Иқтидорли ёш санъаткор Н. Ғаниев кино санъатини зўр муҳаббат билан севиб қолади ҳамда 1925 йилда Ўзбекистон Давлат киноси ташкил этилиши биланоқ студияга ишга келади.

Йигирманчи йилларда яратилган ўзбек фильмларини кўздан кечирар эканмиз, Наби Ғаниевни гоҳ консультант («Иккинчи хотин» ва «Мохов»), гоҳ режиссёр ассистенти («Бахт қуёши» ва «Сўнгги бек»), гоҳ ёрдамчи режиссёр («Соябонли арава») сифатида қатнашганлигини кўрамиз. Айни бир пайтда у «Иккинчи хотин» фильмида Умар, «Соябонли арава» фильмида Боймат ролларини ўйнаб, ўзининг киноактёрлик талантини ҳам намойиш этади.

Н. Ғаниев ҳаёт тақозо этган энг муҳим мавзуларни киноленталарда акс эттиришни ўзининг Ватан олдидаги, эл-юрт олдидаги асосий бурчи, деб биларди. У санъатда ҳеч ким айтмаган янги сўзни айтишни, «теша тегмаган» мавзуни ёритишни севарди. Бу унинг ижоддаги принципи эди ҳамда ана шунга ҳамма вақт содиқ бўлиб қолди.

Буни Наби Ғаниев биринчи бор мустақил суратда постановка қилган «Юксалиш» фильмида ҳам кўриш мумкин.

Биринчи фильмнинг муваффақият қозонганлиги санъаткорни янги-янги ижодий ишларга қанотлантирди. Орадан кўп ўтмай Н. Ғаниев ҳам сценарий автори, ҳам постановкачи режиссёр сифатида «Рамазон» фильмини яратиб, томошабинларга тақдим этади. Бу фильм ҳам ўша йиллари ҳаётнинг ўзи тақозо этган мавзуга бағишланган. Асар марказида камбағал деҳқон Темир образи туради. Бу образ орқали қишлоқ меҳнаткашларининг босиб ўтган ҳаёт йўли ифодаланади. Н. Ғаниев асар ғоясини актёрлар санъати ва тасвирий воситалар билан очишга алоҳида аҳамият берган. Қисқаси, «Рамазон» фильми қишлоқ хўжалигини коллективлаштиришда катта аҳамият касб этган асардир.

Н. Ғаниевнинг кинодраматург Э. Ҳамроев сценарийси асосида яратган «Йигит» бадиий фильми ўзбек овозсиз фильмлари орасида юксак бадиий-ғоявийлиги билан ажралиб туради.

Н. Ғаниев уруш бошланганидан кейин орадан кўп ўтмай яратилган «Биз енгамиз» қисқа метражли фильмига режиссёрлик қилди. Картинанинг номидан ҳам билиниб турибдики, фильм совет халқининг урушда ғалаба қозонишга комил ишончини куйлайди, ватандошларимизнинг мардлигини, қаҳрамонлигини, мустаҳкам продасини мадҳ этади. Н. Ғаниевнинг «Жасур дўстлар» қисқа метражли фильми эса совет халқларининг бузилмас дўстлигини, куч бирликда, ҳамжиҳатликда деган ғояни ифодалайди.

Фольклор материаллари асосида яратилган «Насриддин Бухорода» фильмининг муваффақиятли чиқишида халқ оғзаки ижоди ва урф-одати, анъаналарининг билимдони ҳисобланган Н. Ғаниевнинг ҳам ижодий ҳиссаси каттадир.

Ёзувчи С. Абдулла ва кинодраматург А. Спешнев сценарийси асосида Н. Ғаниев постановка қилган «Тоҳир ва Зуҳра» бадиий фильми совет кинематографиясининг олтин фондидан ўрин олган бебаҳо асардир. Фильм Н. Ғаниев режиссурасининг камолат чўққисига етганлигини намоён қилиши билан бирга операторлик санъати ва юксак тасвирий маданияти, мукаммал актёрлар ансамбли яратилганлиги билан ҳам ҳамон томошабинни қойил қолдириб келмоқда.

Н. Ғаниевнинг «Насриддиннинг саргузаштлари» фильми ўзбек кинематографияси тарихида кинокомедия яратиш соҳасида катта воқеа бўлди. Бунда постановкачининг фольклор материаллари асосида фильм яратиш борасида катта тажриба тўплаганлиги сезилади. У улкан кинорежиссёр бўлиши билан бирга ўзбек киноназарияси фанининг асосчиси ҳам ҳисобланарди. У ижодининг бошланғич даврида ёзган китобларидан ташқари «Ўзбек кино санъатининг равнақи» деган йирик монография ҳам яратган. Муаллиф бу асарида ўзбек фильмларини илмий таҳлил қилиб, назарий хулосалар чиқаради, муҳим муаммоларни ечишга ҳаракат қилади.

Н. Ғаниев моҳир адиб ва фольклорист ҳам эди. У доимо кинематографиянинг камолати кинодраматургиянинг равнақ этишига боғлиқ, деб ҳисобларди. Шунинг учун ҳам киносценарийчи кадрлар сафини кенгайтиришга ҳаракат қилади, ўзи ҳам пишиқ-пухта киносценарийлар ёзади.

Н. Ғаниев ижодий камолатга эришган бир пайтда — «Шоҳи сўзана» кинокомедиясини суратга олишга шайланиб турганида вафот этди. Аммо ажойиб фильмлар яратиб, ўзбек кино санъати обрўсини жаҳонга таратган санъаткорнинг порлоқ сиймоси кинотомошабинлар қалбида абадий яшайди. Кино санъаткор Наби Ғаниев туғилган куннинг 60 йиллиги республика жамоатчилиги томонидан кенг нишонланиши халқимизнинг улуғ ижодкорга бўлган муҳаббати рамзидир.

А. ИБРОҲИМОВ.

ИНДОНЕЗИЯ ЖУРНАЛИСТЛАРИ ТОШКЕНТДА

СССР Журналистлар союзининг таклифига биноан бизнинг мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Индонезия журналистлари делегацияси 13 майда Тошкентга келди. Индонезиянинг марказий ва вилоят газеталари редакторларидан иборат бу делегацияга АНТАРА агентлигининг бош редактори ва раҳбар кенгаш раисининг ўринбосари Муҳаммад Нахар бошчилик қилади.

Аэродромда индонезиялик меҳмонларни Ўзбекистон пойтахти журналистлар жамоатчилигининг вакиллари кутиб олдилар.

Делегация аъзолари Ўзбекистонда бўлган вақтда республика меҳнаткашларининг ҳаёти билан танишадилар. (ЎзТАГ).

ЧЕТ ЭЛ ХРОНИКАСИ

● Каннда XVIII халқаро кинофестиваль очилди. Кинофестивалда 25 мамлакат, шу жумладан СССР, Чехословакия, Польша, Румыния, Венгрия, Югославия, Хитой Халқ Республикаси қатнашмоқда. Совет кинематографияси «Чол билан кампир бўлган экан» (Мосфильм), «Тўрғай» (Ленфильм) ва «Ваъдага вафосизлик» (Арменфильм) фильмларини кўрсатади.

● Улуғ Ватан урушида совет халқи қозонган ғалабанинг 20 йиллиги муносабати билан СССРнинг Сенегал Республикасидаги элчиси В. И. Ерофеев «Тириклар ва ўликлар» фильмини кўрикдан ўтказди. Кўрикда ҳукумат аъзолари, Сенегал армияси бош штабининг бошлиғи, олий мартабали офицерлар, маданият ва савдо-саноат доираларининг намояндалари, дипломатик вакиллар, журналистлар ҳозир бўлишди.

● Кения ҳукумати яқинда Жанубий Родезияда ўтказилган сайловларни ҳақиқий, деб тан олмади. Бу сайловда мамлакат аҳолисининг арзимаган озчилик қисмини ташкил қилувчи оқ танли сайловчиларгина қатнашган эди.

● Жанубий Корея радиосининг хабар беришича, Пусанда «Пусан Ильбо» газетасининг икки ходими машъум «антикоммунистик қонун»ни бузишда айбланиб, қамоққа олинган. Радионинг айтишича, «Пусан Ильбо» газетаси ана шу ходимларнинг ташаббуси билан австралиялик прогрессив журналист Бэрчеттнинг Жанубий Вьетнамдаги аҳвол тўғрисида ёзган очеркларини босиб чиқарган.

● Сўнгги тўрт куннинг ўзида 102 киши Ғарбий Германия ва Ғарбий Берлиндан Германия Демократик Республикасига ўтган ва ўзларига ГДРда доимий яшаш ҳуқуқи берилишини сўраб, республика ҳукумат маъмурларига мурожаат қилган. 1961 йилдан бери ГДРга ҳаммаси бўлиб 80 мингдан кўпроқ киши кўчиб ўтган.

● Дунай дарёсининг суви хатарли даражада кўпайиб кетди. Қуйи Австрия вилоятида далаларни сув босди, бир қанча қишлоқларнинг аҳолиси бошқа жойларга кўчирилмоқда. Австрияда бир неча кундан бери ёғаётган жала катта сув тошқинига сабаб бўлди. Мамлакат қишлоқ хўжалиги 240 миллион шиллинг зиён кўрди. Сув тошқини оқибатларини тугатиш учун Австрия армиясининг бўлинмалари ва ўт ўчирувчилар ишга солинмоқда. (ТАСС).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

15 МАЙДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Ўзбек халқ куйлари, 9.30 — Фортепьяно пьесалари, 9.50 — «Кўкча» совхози яйловларида» (тож.). 10.10 — Глинка. Соната. 10.30 — Қўшиқлар. 11.10 — Радиопочта. 11.25 — Музикали танаффус. 12.15 — Спорт эшиттириши (рус.). 12.50 — «Қаҳрамонлик давом этади». Украина радиоси эшиттириши (рус.). 13.40 — Концерт. 16.15 — Ёшлар учун музикали соат. 17.20 — Уйғур куйлари. 18.00 — «Алангали йиллар қиссаси». 18.30 — Романслар. 19.20 — Озарбайжон куйлари. 20.00 — Ёшлар учун (ўзб.). 20.15 — «Меҳнат ва қўшиқ бизга мададкор» (рус.). 21.20 — «Нодира» музикали драмасининг монтажи. 23.10 — Эстрада концерти.

Телевидение

15 МАЙДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Игна-уста** (болалар учун). 18.25 — **Телевизион янгиликлар.**

Ўзбек тилида: 18.40 — **Ойнадан упкалама.** 19.20 — **Телевизион янгиликлар.**

Рус тилида: 19.35 — **Концерт.** 20.05 — **Остонангда** (бадиий фильм). 21.35 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 21.40 — **Композитор Д. Соатқулов.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/V да премьера **Борис Годунов,** 16/V да кечқурун **Дон Жуан.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/V да **Кутлуғ қон,** 16/V да **Мирзо Улуғбек.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — (ёзги бино) 16/V да **Гули сиёх.**

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

Лимонадли Жо — «МИР», НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «СПУТНИК», «ДРУЖБА», «ВОСТОК», «ЎЗБЕКИСТОН», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (кундуз соат 12, кеч 6 ва 8 да).

Шайтонча — СОБИР РАҲИМОВ номли, «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК» (кичик залда), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 11.40, кундуз 3.20, кеч 6.40 минут ва 10 да).

Ким миёв деди? (эрталаб соат 10 да), **Етти энага** (кундуз 4 да)— «МОСКВА».

Тикланган музика — «СПУТНИК» (эрталаб соат 11, кундуз 1, 3 ва кеч 7 да), «МОСКВА» (кундуз 2 ва кеч 10 да).

Бўрон — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 12, 2, 4, кеч 6, 8 ва 9 яримда).

Вена қизлари — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Ойдин саҳифа — «ЮЛДУЗ» (кундуз соат 5, кеч 7 ва 9 да).

Юрагимдан сўра — «ДРУЖБА» (кеч соат 10 яримда).

Ун икки ой — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12 яримда).

Хайр, каптарлар — «СПУТНИК» (эрталаб соат 10 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 8 яримда бошланади)

Ганга ва Жамна (1 ва 2-серия) — «САЛЮТ», «ПАХТАКОР».

Лимонадли Жо — «ФЕСТИВАЛЬ».

Янги Орлеан булбули — КАФАНОВ номли.

Аида — «ХИВА».

Темир ниқоб (1 ва 2-серия) — «ВАТАН».

Тўрғай — «1 МАЙ».

Ёмғирли якшанба — «УДАРНИК».

Чол билан кампир бўлган экан — ТЕЛЬМАН номли.

Улар шарқ томон боради (1 ва 2-серия) — НАВОИЙ номли.

«Америка гўзали» — ПУШКИН номли.

Қора кўзойнак — СТЕПАН РАЗИН номли.

Тикланган музика — «РАКЕТА».

Диссертация ёқлайдилар

1965 йил 25 май кундуз соат 2 да. Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг илмий совети мажлисида

Г. В. Ерёменко — техника фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Ғарбий Фарғонада инженерлик-мелиорация тадбирларини районлаштириш ва техник-иқтисодий жиҳатдан асослаш (мавжуд зовур тармоқларини текшириш асосида)» деган темада.

Диссертация билан институт кутубхонасида танишиш мумкин (Учитель кўчаси, 39-уй).

1965 йил 26 май кундуз соат 2 да. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли Тил ва адабиёт институтининг илмий совети мажлисида (Гоголь кўчаси, 70-уй, катта конференц-зал фойесида)

Р. П. Жалилова —филология фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Фазлуллоҳ бин Рузбехон Исфаҳонийнинг «Бухоро меҳмонномаси» деган темада.

Диссертация билан Фанлар академияси кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА

(ёзги бино)

15 майда

катта концерт

Концертда: Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Турсуной Жаъфарова, Соҳиб Хўжаев,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Тамара Назарова, Ҳамза Умаров,** солистлардан **Толибжон Бадинов, Шерали Пўлатов, Наима Исоқова, Марям Каримова, Ҳадя Юсупова, Анвар Рустамов, Гулсара Ёқубова, Адиба Мирзаева, Комилжон Исоқов, Сотволди Йўлдошев, Гулшод Отабоева** ва театрнинг солист ўйинчилари қатнашади.

Ўзбек халқ чолғу ансамбли жўр бўлади.

Концерт кеч соат 8 яримда бошланади. Билетлар сотилмоқда.

РЕСПУБЛИКА

ГАЗЕТА ва журналларига

ҲАМДА ОБЛАСТЬ ГАЗЕТАЛАРИГА

1965 йилнинг иккинчи ярми учун

ОБУНА ҚИЛИШ ДАВОМ ЭТАДИ

Якка обуна «Союзпечать» Тошкент шаҳар бўлимида (Карл Маркс кўчаси, 25-уй), алоқа бўлимларида, Тошкент почтамтида, шунингдек завод, фабрика, муассаса ва ўқув юртларидаги жамоатчи обуна тарқатувчилар томонидан қабул қилинади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64543 № В. 112. Р. 01940.